

Katolický mesačník

číslo 4
september 1988

SamizdatSK

Hoj, zem drahá, slovenská zem,
polúbže sa s ránom,
búšte srdcia utýrané:
zore nad Kriváňom -
daromne noc hromom rvala,
blesky bily v temä:
otrokmi sme boli dosiaľ,
viacej nebudeme!

/Martin Rézus, 14.X.1918/

O B S A H

	str.
Z DOMOVA	
- o pokračovaní Mariánskeho roku na Slovensku	1
- o desaťročí prípravy na svätovojtešské milénium	7
- k štyrom výročiam	9
- tri prejavy solidarity s nami čs.katolíkmi	12
- list českých kresťanov sovietskym kresťanom k ich miléniu	14
- J.Zverina, Demokracie nebo demogracie?	14
- V.Benda, Výzva z Bratislavy	16
- právna poradňa: o zaistení podľa zákona o ZNB	17
ZO SVETA	
- z pastoračnej návštevy Sv.Otca v Rakúsku	18
- dialóg s cirkvou v Maďarsku	20
- drobné správy z Austrálie, Rumunska, Bulharska	21
NA ŠTÚDIUM	
- k dvom listom kardinála Tomáška 2. a 3.komentár od O.Mádra	22

14.augusta spomínala Cirkev na novodobého poľského mučeníka sv. Maximiliána Máriu Kolbeho. Prosme ho o príhovor:

Svätý Maximilián Kolbe,

Ty si dokázal pokojne a smelo stáť zoči-voči násiliu, tyranii a smrti. Možno práve Tvoje orodovanie pomáha Tvojmu národu vzdorovať podobnému zlu aj dnes.

Prosíme Ťa, pozri láskavo aj na náš slovenský národ, nedaj nám utopiť sa v zbabelosti. Vypros nášmu národu smelosť, obrátenie a slobodu! Amen.

M a r i á n s k y r o k n a S l o v e n s k u

pokračoval ďalšími púťami a inými podujatiami:

- k celoslovenskej púti na Starých Horách 11.-12.júna sa vraciame podrobnejším článkom,
- o púti do Levoče 2.-3-júla, najväčšej v dejinách Slovenska /asi 300.000 účastníkov, už v noci vyše 100.000/ prináša správu časopisu "Náboženstvo a súčasnosť" č.3/88, najmä plné znenie homílie spišského administrátora Štefana Garaja.
My uvádzame plné znenie pozdravu Svätého Otca;
- súčasne bola pekná púť vo Višňovom pri Žiline,
- ďalšie celoslovenská a ozať vydarená púť bola v Gaboltove 16/17. júla; podrobnejšiu správu uverejníme v budúcom čísle,
- súčasne bola púť v Topoľčiankach, kde sv.omšu slávil biskup J. Sokol,
- o zakončení mariánskeho roku púťou na Kalvárii v Nitre 13/14. augusta prinášame podrobnejšiu správu.
V tieto dni boli - pravda - púte a záverečné pobožnosti aj inde na Slovensku /napr. Staré Hory, Višňové, Vrútky.../.

S T A R É H O R Y - púť 11. a 12. júna 1988

Tohoročné púť na Starých Horách na sviatok Nepoškvrneného Srdca Panny Márie v sobotu 11.júna a v nedeľu 12.júna sa celá niesla v znamení júnovej témy mariánskeho roku - Panna Mária-matka pápeža, biskupov a kňazov. Keď sa začiatkom mariánskeho roku vyberali témy pre jednotlivé mesiace, ešte sme netušili, že práve jún 1988 bude mesiacom, kedy naša cirkev dostane nového biskupa v osobe Mons.Jána Sokola...A keďže táto púť bola práve v predvečer jeho konzekrácie a týždeň pred kňazskými vysviackami, je prirodzené, že temer všetky modlitby smerovali k našej Príhovorkyni, aby v našom národe boli dobrí a s v ä t í kňazi a biskupi.

Začiatok púte o 15.hod. bol privítaním pútnikov a zároveň všetci prítomní sa pripojili k úvodným vinšom, v ktorých sme pozdravili a zaspievali Svätému Otcovi, kardinálovi Tomkovi, kardinálovi Tomáškovovi, biskupovi Korcovi, biskupovi Sokolovi, kerancovi a ostatným kňazom, bohoslovcom, rehoľníkom a všetkým zasväteným osobám. Po piesňach Goralu, Celý tvoj, "ech slnko svieti, Zaľeť sokol biely vták a iných záverom sa kostolom niesli piesne Slovensko moje a Nad ľatrou sa blýska.

V úvodnom duchovnom slove sme si pripomenuli zmysel nášho stretnutia - úpenlivá modlitba k našej Sedembolestnej Patrónke za vyriešenie problémov cirkvi v našej vlasti: kritického nedostatku kňazov, desaťročia osirelé diecézy, zakázané rehole a celková náboženská ne-sloboda, rozvoj misií...Chrámom zneli slová Sv.Otca Jána Pavla II., ktoré povedal na 7.biskupskej synode: "Biskupi, kňazi a diakoni! Usilujme sa vytvárať živé obce veriacich, ktorí zotrvávajú v apoštolskom učení, bratskom spoločenstve, v lámaní chleba a v modlitbách. Rozoznávajme a prijímajme dary Ducha udelené veriacim laikom a podporujme ich zmysel pre spoločenstvo a zodpovednosť."

Potom sa program rozbehol naplno - akadémia spojená so svätým ružencom, po nej svätá omša a spoločné večerné chvály. Medzi 20. a 21.hodinou sa celé pútnické spoločenstvo zapojilo do modlitbového zápasu, ktorý sa začal z iniciatívy moravských katolíkov, za obnovu a záchranu sveta, za duchovnú premenu cirkvi v našich diecézach a farnostiach. Hlboko do srdca sa zarezávali slová komentátora hovoriace o tom, ako ľudstvo kráča po ceste nenávisťi a hriechu, že Boh je verejne ignorovaný, urážaný, popieraný a preklínaný, ako rastie počet vrážd nenarodených, počet vrážd, lúpeží a násilností. Šíria sa

rozvody, alkoholizmus, drogy, nemravnosť, objavila sa doteraz nepoznaná choroba - AIDS.

V tomto pohnutom čase prichádza k nám nebeská Matka. Chce, aby sme sa v modlitbách spojili s ňou v jej Nepoškvrnenom Srdci. Volá nás na krížovú výpravu zmiernej modlitby a pokánia.

Po hodine modlitbového zápasu nasledovalo pekné a pôsobivé audiovizuálne pásmo zo života Sv. Otca. Nasledujúca krížová cesta sa niesla v znamení zmieru a odprosenia najmä za hriechy kňazov a zasvätených osôb, za odprosenie tých hriechov, ktoré najviac urážajú nášho Pána.

O polnoci sa z kostola pohol sviečkový sprievod ku studničke Panny Márie v lese. Za spevu a modlitieb sa vydalo na cestu temer všetkých asi 2500 pútnikov, z toho 4/5 mladých. Pod holým nebom pokračovala púť hlbokým programom, v ktorom bola podaná kresťanské symbolika vody a ohňa, čo bolo zvlášť pôsobivé v tej nočnej atmosfére. Nasledovali spontánne spoločné prosby a modlitby za mnohé potreby cirkvi u nás, medzi inými aj prosby za väzneného katolíckeho laika Ivana Polanského, odsúdeného kňaza pátra Štefana Javoského, prosby za menovanie svätých biskupov, za kňazov, za našich nepriateľov a nasledovateľov a iné... Tieto spoločné modlitby vyústili do modlitby svätého ruženca a loretánskych litánií.

Veľmi vydarené pásmo - akadémia o duchovnom povolaní v dnešnom svete - oslovilo mnohých mladých. Ukázalo im cestu, dala návod, ako sa dostať na cestu zasväteného života, čo robiť pre to, aby sme sa ku Kristovi a jeho Matke dostali bližšie. Hudba, spev a hovorené slovo, ako aj osobný príklad a svedectvo zasväteného života prednášateľov dalo podnety na zamyslenie, ale i rozhodnutie sa pre totálne nasledovanie Krista aj v našich podmienkach... Po akadémii sme sa pomodlili hodinku breviárového čítania a zaspievali Te Deum. Záverom sa prečítal list, ktorý bol nasledujúce dni poslaný Otcovi kardinálovi Tomáškovi /nasleduje za článkom/, ktorý prítomní schválili potleskom.

Púť na Starých Horách sa zakončila ráno spoločnou modlitbou ranných chvál a záverečnou svätou omšou o 7.15 hodine. Mnohí z účastníkov sa vybrali ešte do Trnavy, aby sa tam zúčastnili biskupskej vysviacky Mons. J. Sokola.

I keď počet pútnikov na Starých Horách zďaleka nedosiahol počty, na aké sme zvyklí na iných miestach, treba si uvedomiť, že to bola púť v netradičnom termíne, ktorá chcela a aj obnovila tradíciu púť na tomto milostivom mieste. Treba oceniť obetavosť, s akou organizatori pripravili toto celoslovenské stretnutie, napriek mnohým ťažkostiam... Iste najväčším ocenením pre nich ako aj pre všetkých zúčastnených je vedomie, že sa podarilo dobré dielo, čoho známkou bola hlboko prežívané Božia prítomnosť medzi nami.

Záverom uvádzame výzvu pre tých, čo sa rozhodujú o svojom duchovnom povolaní - výzvu, ktorá odznela v jednom z prednesených príspevkov - myšlienka Michela Quoista:

"Pane, ja sa síce bojím tvojej náročnosti, ale kto ti môže odolať?"

Nepoškvrnené Srdce Panny Márie, oroduj za nás a pomôž nám vysloviť svoje ÁNO pre príchod Božieho kráľovstva!

List kardinálovi Františkovi Tomáškovi

Milovaný Otec kardinál,

účastníci celoslovenskej mariánskej púte mládeže i dospelých na Starých Horách v dňoch 11. a 12. júna 1988 Vám posielajú iskrenné pozdravy. Radi a s vďakou spomíname na tomto milostivom mieste na vašu láskyplnú, odvážnu a rozvážnu apoštolskú starostlivosť o nás,

ktorú ste najnovšie prejavili svojím listom zo sviatku svätého Vojtecha, biskupa Vašich i našich predkov.

Ubezpečujeme Vás, že Váš list sa stal pre všetkých nás mocným impulzom k stupňovaniu nášho úsilia o ochranu a zveladenie ohrozeného "dedičstva otcov".

Modlíme sa, aby Vaša cirkevne a celospoločensky významná výzva k zmene postoja štátu k cirkvicestou dialógu zjednotila a zaktivizovala všetko duchovenstvo a všetok Boží ľud, ako aj všetkých ľudí dobrej vôle, ktorí si uvedomujú, že každé ľudské spolužitie si vyžaduje predovšetkým slobodu, že iba s ňou ľudská spoločnosť opravdivo a všestranne prosperuje.

Kiež Vám Panna Mária vyprosí od svojho Syna pevné zdravie, aby ste nás ešte dlho mohli odvážne a rozvážne viesť vpred a vyššie.

Odporúčame sa do Vašich veľkňazských modlitieb a prosíme o Vaše apoštolské požehnanie.

Účastníci púte na Starých Horách
z 11. a 12. júna 1988

ZAKONČENIE MARIÁNSKEHO ROKU V NITRE

Nitrianska púť 13. a 14. augusta 1988 bola zakončením Mariánskeho roku na Slovensku. Nitra nebola vybraná pre túto príležitosť náhodne. Jednak je tu pútnický kostol Matky Božej na Kalvárii, ktorý je zasvätený Nanebovzatiu Panny Márie a jednak Nitra je kolískou nielen slovenského, ale i slovanského kresťanstva. Sem dorazili svätí vierozvestovia Cyril a Metod a odtiaľto boli potom pokrstené Čechy, Poľsko, Ukrajina atď. Nitra je najstarším biskupstvom v strednej Európe. Tu sa nachádza i najstarší kresťanský kostol - Pribinov - v našej krajine.

Nitra bola významným slovenským mestom v celom tomto 20-tom storočí. Dala Slovensku takých ľudí ako arcbp. Kmetko, bp. Škrábik, dr. E. Filkorn-zakladateľ internátu Sveradov, dr. Tiso-neskorší prezident a ako posledný iste nezabudnuteľný biskup Nécsey.

Púť sa začala, keď sa v sobotu 13. augusta o 15. hod. rozozvučali kalvárske zvony. Od tej chvíle až do neskorej noci asi na 20 miestach spovedali knazi. Pred každou spovedelnicou stál dlhý rad ľudí, čo svedčilo o tom, že pútnici prišli na púť v naozaj kajúcom duchu. O 17. hodine bola v kostole maďarská sv. omša. Je to stará tradícia, že v sobotu aj v nedeľu je na Kalvárii jedna maďarská sv. omša. Nitra je totiž obkolesená maďarskými dedinami, odkiaľ sem vždy prichádza množstvo pútnikov./Toto obkolesenie Nitry maďarskými dedinami bol za starej monarchie premyslený postup, ako nakoniec túto baštu Slovenska asimilovať./

O 19. hodine bola večerná sv. omša, ktorú slávil generálny vikár Mons. Vrablec. Spolu s ním koncebroval páter Vincent Babin, provinciál rehole verbistov, ktorej patrilo do r. 1950 kalvársky kostol a prilahlý kláštor. V kázni citoval Mons. Vrablec denník Pravdu z utorka 9. augusta 1988, kde sa písalo, že v relatívnom počte rozvedených manželstiev a prerušených tehotenstiev sa Československo dostalo na prvé miesto v Európe. Je to potom, čo bol prijatý nový zákon o interrupcii v našom štáte. Pravda nazvala tieto prvenstvá nežiadúcimi.

Na tejto sv. omši sa zúčastnilo 60-70 tisíc veriacich. Sv. omša bola po 19 rokoch prvý raz znovu na voľnom priestranstve. Po sv. omši nasledoval celonočný program mladých ľudí z celého Slovenska. Vystupovali skupiny z Hriňovej, Zvolena, Oravy, Nitry, Banskej Bystrice, Nových Zámkov, Prešova, Bratislavy a i. Na voľnom priestranstve pred poľným oltárom bolo všetko plné. Niektorí sedeli, iní driali alebo spali - ale keď zaznela niektorá známa a obľúbená pieseň,

tak sa hneď prebrali a pridali sa. Medzi mladými ľuďmi bolo obrovské množstvo ľudí starších, ktorí takisto strávili celú noc na priestransťve. Iní starší ľudia boli v kostole, kde mali svoj celonočný program zložený najmä zo starých pútnických piesní.

Mládežnícky program bol čisto duchovný - pozostával z piesní, meditácií a modlitieb. Ozvali sa však aj prirodzené požiadavky katolíckej cirkvi v Československu, ktoré už dlho bezvýsledne v našej krajine otvorene zaznievajú: požiadavky za obsadenie biskupských stolcov kandidátmi Cirkvi, za slobodné pastoračné pôsobenie kňazov, za katolícku tlač a pod. Každý totiž vidí, že napriek polmiliónovej podpisovej akcii pod vedením kardinála Tomáška, napriek pokojnej bratislavskej manifestácii naša vláda sa tvári, ako keby bolo všetko v poriadku, resp. ako keby nič nepočula.

V programe bol pozdravený primas kardinál Tomášek, čo prítomní prijali s veľkým aplauzom. Tiež bol pozdravený otec biskup Korec, ktorý už nie prvý raz strávil celú noc s mladými ľuďmi. Mladí ľudia si dobre uvedomil a dali to otvorene cez mikrofón aj najavo, že to nie je vôbec samozrejmá vec, že jeden biskup, ktorý strávil 8 rokov vo väzení, ktorý sa potom rok liečil na tbc, celú noc strávi v obkolešení mladých ľudí, ktorí ho chcú počuť na vlastné uši. V programe odznela aj požiadavka prepustiť z väzenia Ivala Polanského, ktorý bol v Banskej Bystrici odsúdený na 4 roky za to, že tlačil náboženskú literatúru a časopisy.

Krásnym zastavením bola spomienka na troch veľkých biskupov Vojtašáka, Gojdiča a Kmeťku. Boli prečítané ich krátke životopisy so všetkými krížovými stanicami ich života. Je obdivuhodné, ako mladí ľudia sami objavujú našu autentickú históriu a ako samozrejme a otvorene o nej hovoria. Takisto znovu objavujú krásne hymnické piesne ako "Kto za pravdu horí", "Nad Tatrou sa blýska" so všetkými slokami a pod. Tieto piesne mali byť už dávno zabudnuté, už dávno sa mali spievať iné piesne, takisto ako už dávno sa malo hovoriť o našej histórii v celkom inom pohľade. Lež "človek mieni, ale Pán Boh mení".

O polnoci sa rozblikali po celej Kalvárii sviečky. Sviečka, tento starý kresťanský symbol, ktorý pripomína Krista ako Svetlo sveta a zároveň vyjadruje postoj kresťana, ktorý sa spaľuje pre dobro sveta a vydáva pritom svojmu okoliu svetlo, našla už svoje miesto na pútiach vždy o polnoci, keď bdiaci vítajú nový deň.

Ráno o piatej bola pobožnosť krížovej cesty, ktorú viedol miestny duchovný správca František Rábek. Kalvarský vrch asi prvý raz zažil také množstvo ľudí. Potom bola slovenská sv.omša o 6.30 hodine a maďarská o 8.30 hodine.

Slávnostná sv.omša bola v nedeľu o 10.hodine. Už od rána sa valilo na Kalváriu také množstvo pútnikov, aké toto miesto ešte nevidelo. Už pred 10.hodinou bolo všetko preplnené ľuďmi, všade bola hlava na hlave. Počet prítomných možno spokojne odhadnúť na vyše 100 tisíc. Pútnici sa zišli z celého Slovenska. Prišli autobusy z Michaloviec, Oravy, Čadce, prišla kapela z Detvy, pred sv.omšou jeden starý Detvanec v kroji zanôtil do mikrofónu na fujare. Prišli starí verbisti, ktorí po desaťročia opatrovali toto pútnické miesto.

Svätú omšu spolu s miestnym biskupom Pásztorom koncebroval trnavský biskup Sokol a páter Vojenčiak, odchovanec kalvárskeho kláštora, ktorý je už vyše 40 rokov ako misionár v Indonézii. Na začiatku sv.omše biskup Pásztor úprimne pozdravil prítomných pútnikov. Keď potom poďakoval štátnej správe, že povolila po dlhom čase slúžiť sv.omšu vonku pri poľnom oltári, ozval sa jeden hlas, že zanedlho budeme ďakovať štátnej správe aj za to, že dala štátny súhlas k tomu, aby Panna Mária bola vzatá na nebo. Keď sa človek popozeral okolo seba a videl mládež a aj stareny okolo seba, tak pochopil, čo tým tento hlas myslel. Tieto stareny so zrobenými rukami, celý život pracovali pre dobro tejto krajiny. Oni nemajú prečo ďakovať štátnej

správe za to, že v túto nedeľu sa nemusia tlačiť v malom kostole, ale môžu byť vonku. Naopak, im patrí vďaka od každého, aj od štátnej správy. A to isté platí aj o tejto mládeži. Táto mládež sa nedopúšťa kriminality, všade kde je, poctivo pracuje alebo sa učí. Ona je štátotvorná v pravom slova zmysle.

Svätá omša sa niesla v tradičnom, dôstojnom tóne. V homílii hovoril biskup Pásztor o problémoch dnešnej rodiny. Celkom otvorene sa dotkol problému prerušenia tehotenstva a nazval ho vraždou, za ktoré ľudstvo poniesie ešte svoju zodpovednosť. Po sv. omši ako vždy na záver púte sa spievala pápežská hymna. Aj teraz zodpovedali skutočnosti slová tejto hymny "z tisíc hrdiel sa ozýva".

Po stránke organizačnej i duchovnej bol program i priebeh zabezpečený na vysokej úrovni. Za to patrí vďaka osobitne duchovnému správcovi kostola Matky Božej na Kalvárii Františkovi Rábekovi a množstvu jeho spolupracovníkov i spolupracovníčok.

Takto slovenská cirkev v spojení s celou všeobecnou cirkvou v Nitre zakončila Mariánsky rok, rok toľkých viditeľných i neviditeľných milostí pre náš národ, na aký sa doteraz nepamätáme. Tak trochu nám bolo smutno, že tento rok sa končí. Ale uspokojil nás biskup Hnilica, ktorý v pondelok 15. augusta vo vatikánskom rozhlase povedal: "Mariánsky rok síce končí, ale začína mariánska éra."

Poznámka redakcie: V Čechách na žiadosť kardinála Tomáška Sv. Stolice schválila predĺženie Mariánskeho roku do 8. dec. 1988 /ako v Poľsku/.

Súčasne s púťou v Nitre sa konala púť na moravskom Hostýne. Na pozvánke stálo:

"Tradičnú púť na svätý Hostýn k oslave Nanebovzatie Panny Márie budeme v tomto mariánskom roku a v rámci desaťročnej duchovnej obnovy pred svätovoještšským milénium obetovať
z a o b s a d e n i e p r á z d n y c h b i s k u p s k ý c h
s t o l c o v v n a š e j v l a s t i d o b r ý m i b i s -
k u p m i .

Program začne v sobotu 13.8. o 18. hod. pobožnosťou s duchovnými spevmi a modlitbami, po ktorej bude nasledovať celonočná adorácia až do rána. V nedeľu bude pravidelný poriadok svätých omší."

Trnavská arcidiecéza má povolenie od Sv. Stolice predĺžiť mariánsky rok do 18. sept. 1988, kedy sa koná tradičná púť k Sedembolestnej Panne Márii do Šaštína. Mladí ľudia z trnavskej arcidiecézy pozývajú srdečne mládež z celého Československa do Šaštína na 17. a 18. septembra. Je nám známe, že chystajú sa prísť mladí ľudia z Čiech a Moravy. Bratia z Čiech a Moravy - na revanš - pozývajú nás Slovákov na svätováclavskú púť do Prahy a Starej Boleslavi /miesto zavraždenia sv. Václava/ 1.-2. októbra 1988 /víkend po sviatku sv. Václava 28. sept./ . Kardinál Tomášek má mať sv. omšu v sobotu 1. okt. o 9. hod. v katedrále sv. Víta v Prahe.

Podľa predbežných informácií má Otec biskup J. Sokol predsedat sv. omši na púti v Marianke 11. septembra o 10.30 hodine
aj na púti v Šaštíne 18. septembra o 10.30 hodine!

POZDRAV SVÄTÉHO OTCA LEVOČSKÝM PÚTNÍKOM

V nedeľu 3.7.1988 napoludnie pred modlitbou Anjel Pána Svätý Otec Ján Pavol II. hovoril o mariánskych svätyniach na Slovensku:

" Dnes naša návšteva mariánskych svätých nás privádza na Slovensko v duchovnej jednote s pútnikmi zhromaždenými v Levoči. Prichádzajú tam prvú júlovú nedeľu desiatitisíce pútnikov - veriacich, väčšinou mladých, aby sa zhromaždili k modlitbe v prítomnosti Panny Márie. Je to stretnutie, ktoré vyjadruje a posilňuje ich vieru, dodáva odvahy, upevňuje zväzky jednoty a sústreďuje v totožnosti duchovných úmyslov rôznorodé úsilie, ktoré Duch Svätý neprestáva vzbudzovať, naprieknie vždy priaznivým okolnostiam.

Z Levoče sa potom náš pohľad upiera na ďalšie mariánske svätynie, ktorými Slovensko oplýva. Spomeniem aspoň tie najznámejšie: Gaboltov, Ľutinu, Marianku, Staré Hory, a predovšetkým Šaštín, národnú svätyniu Panny Márie Sedembolestnej, Patrónky Slovenska. Možno povedať, že každý kút Slovenska žije sprevádzaný materinským pohľadom Panny Márie.

Skutočne, úcta k Sedembolestnej Panne Márii sprevádzala tento drahý národ po stáročia jeho dejín, plných ťažkých skúšok, ktoré ohrozovali jeho samotnú národnú existenciu, duchovnú identitu a vieru. V minulých a súčasných ťažkostiach láska k Sedembolestnej Panne Márii a dôvera v jej materinskú ochranu nikdy nezoslaba. Zaiste, táto láska k Panne Márii má svoj pôvod v diele sv. Cyrila a Metoda, ktorí slovenských predkov utvrdili vo viere a položili základy ich kultúry. Takto to bolo v celých ich dejinách, ako o tom svedčia kostoly zasvätené Panne Márii v každej časti Slovenska, postavené v rôznych časových obdobiach, počnúc tými najstaršími až podnes.

Púte ako konkrétny prejav ľudovej viery a zbožnosti vždy tvorili, a tvoria i dnes, dôležité stretnutie veriacich.

Aby sme vyjadrili s touto púťou naše duchovné spojenie, pomodlime sa spolu Anjel Pána."

Po modlitbe Anjel Pána Svätý Otec poslal levočským pútnikom pozdrav po slovensky: "Drahí levočskí pútnici, v duchu putujem s vami na Levočskú horu, zo srdca vás požehnávam: Nech vás Matka Božia posilní vo viere, upevní v nádeji a rozohní v láske k Bohu a k blížnym!"

/podľa rádia Vatikán, 3.7.1988/

Pozn. redakcie: Kat. noviny v č. 29 /17. júla 1988/ pod titulom "Pred poludňajšou modlitbou Anjel Pána" prinášajú väčšiu časť tohto pápežovho príhovoru. Chcú asi budiť dojem u čitateľov, že prinášajú príhovor celý /uvádzajú ho "týmito slovami:"/, pritom však na 8 miestach vynechávajú alebo menia slová Sv. Otca /odporúčame čitateľom porovnať tie dve znenia/. To je neseriózne!

DESAŤROČNÁ DUCHOVNÁ PRÍPRAVA NA TISÍCE VÝROČIE SMRTI SV.VOJTECHA V ČSR

Základnú informáciu o nej priniesol časopis "Náboženstvo a súčasnosť" v č.2/1988. Kardinál Tomášek píše na túto tému vo svojom obežníku /č.9/1988/:

Veľmi nás povzbudzuje a tiež zaväzuje, že s týmto naším jubileom je s nami úzko spojený aj Sv.Otec Ján Pavol II. Pri generálnej audiencii 2.marca t.r. prehovoril s láskou o tomto našom jubileu a dodal: "Z celého srdca žehnám tejto duchovnej iniciatíve a prosím Pána, aby na príhovor sv.Vojtecha, blahoslavenej Anežky a všetkých patronov tohto drahého národa priniesla hojné duchovné ovocie."

Ocenil znovu toto naše jubileum pri rozhovoroch so mnou v Ríme a tiež s inými cirkevnými predstaviteľmi okolitých krajín. Svätý Otec povedal, že Desatročie duchovnej obnovy v Československu považuje za veľmi závažnú a múdro koncipovanú duchovnú a pastoračnú iniciatívu, ktorá môže vnieť ducha kresťanskej obnovy do každej farnosti, do každého spoločenstva, až do poslednej dediny.

To pravda zaväzuje najmä každého duchovného správcu, aby sústavne a intenzívne v tomto duchu sa nielen modli, ale tiež pracoval vo svojej pastorácii....Na prvom mieste ide nielen o udržanie, ale aj o prehĺbovanie Božieho života nielen v nás, ale tiež u ostatných, najmä u tých, ktorí sú nám blízki. S tým majú byť spojené tiež naše ochotné služby, aby sme uľahčovali svojim blížnym aj v problémoch ich pozemského života.

To v najväčšej plnosti zaväzuje nielen nás kňazov, ale aj našich veriacich, lebo majú byť kresťanmi nielen pre seba, ale tiež pre iných, a to v duchu výzvy Kristovej: "Vy ste svetlo sveta, vy ste soľ zeme!" Život každého kresťana a kresťanky má byť v duchu známej rytmickej piesne: "ech slnko svieti kde si ty!" Slnko Kristovej pravdy, a nech je tam aj teplo Kristovej slúžiacej lásky!

Ďakujem všetkým, ktorí zasielajú pripomienky a návrhy k programu desatročia...Teraz ich adresujte k rukám svätiaceho biskupa Dr.Antona Lišku, ktorého som poveril riadením pracovného výboru k desatročnej duchovnej príprave na naše jubileum.

OHLAS "DESAŤROČIA" VO SVETE /z Obežníka pražského arcibiskupstva/

Po spomenutom prejave Sv.Otca /2.3.1988/ dostal kard.Tomášek viacero prejavov sympatie z širšieho svetového okruhu.

Napríklad, kardinál Glemp prirovnal túto iniciatívu k Veľkej novému miléniumu krstu Poľska, ktorá pod vedením kard.Wyszynského znamenala v 60-tych rokoch zásadný obrat v živote cirkvi v Poľsku. Pretože sv.Vojtech je spoločným patrónom oboch našich národov, ponúka kard. Glemp spoluprácu pri príprave na jeho milénium, napr.každoročnú výmenu zástupcov episkopátu pri oslavách sviatku sv.Vojtecha v oboch krajinách. Tak tomu bolo už tohto roku. Biskup z Gnezdna sa zúčastnil vigílie pred sviatkom sv.Vojtecha v kostole sv.Margity v Prahe-Břevnove, ktorý pritom tlmočil pozdrav a požehnanie Sv.Otca. Potom sa zúčastnil ako zástupca poľského episkopátu pontifikálnej sv.omše na sviatok sv.Vojtecha v pražskej katedrále sv.Víta. V ten istý deň zastupoval pražskú arcidiecézu pri slávnostnej sv.omši v Gnezdne kanonik Dr.Jan Matějka.

Berlínsky kardinál Joachim Meisner prejavil zvlášť veľký záujem o toto naše jubileum. Ocenil najmä spojenie témy roku s postavou sv. Vojtecha, ktorý ukazuje inkarnáciu evanjelia do dejín kultúry našej krajiny.

Roger Schutz pri svojej poslednej návšteve Prahy povedal, že naše Desätročie považuje za významnú výchovnú iniciatívu, tým cennejšiu, že vychádza z národných tradícií. Dal si preložiť celý program Desätročia a slúbil, že komunita bratov v Taizé ho trvale zahrnie do svojich modlitieb.

O Desätročí priniesli obsiahle články nielen cirkevné časopisy rôznych krajín, ale aj popredné svetové denníky, ktoré ho nazvali "ušľachtilým hlasom z Čiech, ktorý vyslovuje myšlienku základnej mravnej obrody a ukazuje cestu k hľadaniu nového životného štýlu, bez ktorého je život v technických možnostiach budúceho času nemysliteľný. Myšlienky Desätročia sú považované za potrebné pre celú Európu a nechýbajú hlasy vyzývajúce k nasledovaniu tohto programu.

U nás /v Čechách-pozn.prekl./ sa táto myšlienka rozšírila aj v nekatolíckych cirkevných spoločenstvách po veľkonočnom posolstve Otca kardinála, ktoré čítali najmä v mnohých kostoloch evanjelickej cirkvi /pozn.red.: viď Kat.mesačník č.2/. Niektoré cirkvi o tom referovali aj vo svojej tlači.

Aj toto všetko nás zaväzuje k horlivej a vytrvalej aktivite v rámci nášho Desätročia prípravy na veľké jubileum sv.Vojtecha.

Poznámka redakcie: Sv.Otec hovoril o desätročí duchovnej obnovy v Československu, záujem o myšlienku je aj v Maďarsku....nemali by sme aj my na Slovensku uvažovať o nejakej forme účasti?

SLOVENSKO MÁ TRETIU BAZILIKU MINOR!

Svätý Otec obdaroval titulom a príslušnými privilégiami /odpustkami atď./ "baziliky minor" mariánsku svätynú v Lutine /okr.Prešov/, najviac navštevované pútnické miesto našich grékokatolíkov. Príslušný vatikánsky dekrét o tom bol prečítaný pred asi 70 tisíc pútnikmi v nedeľu 28.aug.1988. Slávnostné bohoslužby viedol ordinár gr.katol. cirkvi Mons.Ján Hirka.

P.S. Prvú baziliku minor - Šaštín - nám dal Pavol VI., druhú - Mariánsku horu pri Levoči - Ján Pavol II.

ROZSUDOK NAD IVANOM POLANSKÝM POTVRDILI

Ivana Polanského z Novej Dubnice-ako je známe- odsúdil Krajský súd v Banskej Bystrici v dňoch 13.-17.júna 1988 pre "podvracanie republiky" /za rozmnožovanie samizdatovej literatúry prevažne náboženskej/ na 4 roky odňatia slobody bezpodmienečne /podrobnejšie o tom píše "Náboženstvo a súčasnosť" v č.3/88 v 3 článkoch, jeden z nich je od spisovateľky Hany Ponickéj/.

Proti rozsudku sa odvolal I.Polanský aj krajský prokurátor. Odvolanie prejednal senát Najvyššieho súdu SSR pod predsedníctvom JUDr.Tomana v Bratislave 30.augusta 1988. K pojednávaniu prišlo vyše vyše 50 katolíkov z Bratislavy aj iných miest, ale do rokovacej siene boli vpustení iba najbližší príbuzní odsúdeného. Takto Najvyšší súd SSR porušil zákonnú zásadu o verejnosti procesov.

Najvyšší súd potvrdil rozsudok Krajského súdu, čím tento nadobúda právnu moc a Ivan Polanský odchádza do výkonu trestu. - Tým však pre nás prípad I.Polanský nekončí, nezabúdame na neho!

KATOLÍCKE NOVINY /č.35 v závere článku o púti na nitrianskej Kalvárii/ sa prepožičali k hanebnému útoku na program nitrianskej púte - celkom v duchu článkov v Pravde od O.Dányiho a podobných alebo slovníka eštébákov. Zodpovednosť padá na šéfredaktora dp.L.Belasa. Kiež by uvážil slová Pánove "Beďa tomu,skrze koho pohoršenie prichádza!" /Mt 18,7/.

S príchodom roku 1988 sa pripomínal význam osmičiek v našich dejinách..Patrí sa pripomenúť jedno síce skromné, ale významné, a najmä - zdá sa - nedocenené jubileum.

V roku 1948 vyšla knižka MOZAIKA NÁDEJE vo vydavateľstve Spolku sv. Vojtecha v Trnave. Kto je autor tejto útlej knižky, v ktorej azda niet vety, čo by nebola hlbokou myšlienkou?

MUDr.Pavol S t r a u s s sa narodil v židovskej rodine v Liptovskom sv.Mikuláši 30.augusta 1912. Študoval lekárstvo /popritom aj hudbu a prednes/ vo Viedni, v Prahe a v Zürichu. Ako lekár pracoval v rodisku, v Ružomberku, po vojne ako primár-chirurg v Skalici. V Nitre pracoval až do dôchodku ako chirurg-operatér.

Roku 1936 vydal v Prahe zbierku "Die Kanone auf dem Ei" a r.1937 "Schwarze Verse". V roku 1948 vydanej knihe "Mozaika nádeje" opísal svoju konverziu na katolicizmus. Predtým roku 1947 vyšla jeho knižka "Všetko je rovnako ďaleké a blízke" a v roku 1948 ešte zbierka básní "Stípy". Potom bola táto vynikajúca osobnosť prvého rádunadlho umlčaná. Roku 1968 vychádzajú "Zápisky diletanta" /Tatran/ a r.1971 v Smene "Zákruty bez ciest". S umlčaním Dr.Straussa to išlo až tak, že heslo o ňom museli z Encyklopédie Slovenska vyradiť na osobný zásah partajného šéfideológa.

Teraz nechajme hovoriť Pála Straussa slovami z jeho spomenutej knižky, najprv z kapitoly "Prečo som sa stal katolíkom":

"Videl som pred sebou cestu tohto sveta: bol to všade iba zhon a surový boj...A človek prázdny, nešťastný. Videl som úžasnú sociálnu nespravodlivosť, vykorisťovanie človeka človekom...Videl som, ako talenty musia umierať v sociálnej biede, ak ich náhoda nevynesie, lebo tejto spoločnosti nejde a nešlo o dobrý výkon, ale o dobrý zárobok...Videl som všelijaké formy triedneho boja, boj o chlieb a boj o miesta, boj o prvenstvo a boj o tržiská, boj národov, boj rás, boj jednotlivcov a más, boj, boj a všade a stále boj, hmýrenie a morálku pralesa...A videl som smery, ktoré tvrdili, že chcú tento žalostný stav napraviť. Lebo aspoň v tom sa zhodnú statoční ľudia vo všetkých táboroch, že svet je chorý a potrebuje lekára a liek. Ale všetky lieky sveta vyjdú vlastne na jedno: ten, kto je bez moci, chce si ju čo ako získať, lebo sa pokladá za jedine oprávneného, aby obnovil svet. Výsledok je, pravda, vždy ten istý, že sa len ľudia vystriedajú, zlo ostáva a dostáva zakaždým len iné meno. Dva najpálčivejšie problémy sveta, problém sociálny a problém mieru, najlepšie ukazujú, ako všetci doterajší "lekári" zlyhali...V tomto zdívenom svete som rástol tak ako každý z vás. Zo všetkých strán doliehali výzvy do boja, len z jednej bolo počuť slová:"Prinášam myšlienky pokoja, nie súženia." A takto hovorí katolícka cirkev.

Hľadal som rovnosť...A zasa som videl, že len pred svätostánkom v katolíckom kostole, pri prijímaní sú všetci ľudia rovní."

Z ďalších kapitol:

"Dnešné radikálne časy nútia človeka k radikalizmu vyznania a boja o Boha. Je zrejmé, že stáť nemôžeme: ideš alebo ku Kristovi, alebo od neho; keď stojíš, si už obrátený alebo k nemu, alebo od neho, aby si sa dal do pohybu; lebo ak prestane človek ísť, ak prestane mať túžbu podobať sa Bohu, neostane človekom, ale začína byť zvieratom..."

"Ale bol urobený aj pokus nahradiť náboženstvo umením...celé vnútro človeka, jeho náboženské cítenie, ktoré by bolo uvoľnené prípadným zrušením a zákazom náboženstiev. Ale tieto plány sa asi nebudú môcť uskutočniť. Lebo terajšia svetová kataklizma, ktorá privedie svet na pokraj záhuby, predsa ho len poučí."

"Svet produkuje bystrom slepých šteniec vo veci Pána Boha.Preto musí všetko spráchnivieť a skrachovať,každé podujatie,či je to výchova človeka alebo nové umenie, či je to koncepcia vedy alebo medzinárodné konferencie, ak nepojmú do svojich rozpočtov konštantu: Boha. Celý výpočet musí byť nevyhnutne zlý - pre falošné premisy."

bola položená niektorým katolíkom otázka:

Ako sa dívate na vstup sovietskych vojsk do ČSSR 21. augusta 1968
ako občan a ako katolík?

Vladimír JUKL odpovedal:

Ako občan nemôžem schvaľovať akt násilia veľmoci voči malému štátu. Vstup cudzích vojsk nebol vyžiadaný čs. vládou /ani nebolo pre to dôvodu/ a pre obyvateľstvo ten nočný vpád bol šokom, skoro všetci ľudia boli rozhorčení a z pocitu bezmocnosti voči znásilneniu zahabnení, ponížení. Cítili, že ich ľudská a národná dôstojnosť bola pošliapaná.

Napriek tomu, že neskôr bol tento akt vládou resp. vládnuou stranou schválený, napriek tomu, že čas hojí rany a že si ľud na prítomnosť tých vojsk časom zvykol, vyššie uvedené hodnotenie z tej doby platí, nemožno ho dodatočne meniť. Okrem toho sa hovorilo, že ide o dočasný pobyt tých vojsk. Dočasný bol aj vstup týchto vojsk do Afganistanu, bol neskorší než k nám a už sa začal ich odchod, hoci situácia tam zďaleka nie je tak "normalizovaná" ako u nás. Pýtam sa, prečo teda nebol už dávno prevedený odsun týchto vojsk, alebo prečo aspoň teraz sa nezačína ten odchod aj od nás?

Ja som však veriaci a viera mi dáva v mnohých otázkach chápať širšie súvislosti, vidieť ďalej než by tomu bolo bez viery. Verím, že dejiny netvorí silní jedinci, ani masy, ani náhody, ale v konečnej inštancii že Boh riadi dejiny. A tento Boh je múdry a dobrý; preto chce všetkých ľudí priviesť k večnému šťastiu, a cesta k tomuto cieľu vedie cez Krista, jeho evanjelium a jeho cirkev.

Preto som uvažoval, prečo Boh dopustil tento vpád, čo tým Boh sledoval, či to malo nejaký dobrý zmysel v Jeho plánoch s ľuďmi. Verím, že Boh vie aj cez zdanlivé alebo dočasné zlo priviesť dobro. Sv. Pavol apoštol to vystihuje napr. slovami "Milujúcim Boha všetko prispieva k dobru". Alebo starozákonný Tobiáš pochopil, prečo Boh dopustil odvedenie Izraelitov do babylonského zajatia a vystihol to slovami "Oslavujte Pána, synovia Izraela, pred očami pohanov, lebo on vás roztrúsil medzi nich, aby tam ukázal svoju slávu... Ja ho /Pána/ oslavujem v krajine môjho vyhnanstva a ohlasujem jeho silu a vznešenosť hriechom národu" /kniha Tobiášova, 13. kap./. Krátko povedané, verím, že Boh vie aj zlo premeniť - obrátiť na dobro.

Netvrdím, že som odhalil Božie úmysly v prípade udalosti spred 20 rokov, na to som príkrátky. Ale môžem to vysloviť snáď ako svoju hypotézu v 3 bodoch:

- 1/ Boh chcel možno naše 2 národy uchrániť od väčšieho nebezpečenstva. Keby bol vývoj v smere pražskej jari ďalej pokračoval, možno by bolo došlo postupne až k takému otvoreniu sa našej vlasti pre vplyv zo západu konzumizmu, liberalizmu /v morálnom zmysle/, hypersexuálizmu a podobne, že by to malo pre mravnosť a religiozitu našich národov deštruktívnejšie účinky než marxistické ateizovanie.
- 2/ Bol som za tých 20 rokov niekoľko razy v Sov. zväze, hovoril som so sovietskymi ľuďmi rozličného vzdelania. Viacerí z nich, keď sa dozvedeli, že som z Československa, povedali, mi, že sa hanbia za ten akt, dištancujú sa od neho a odprosujú nás za to. - Je teda možné, že ten násilný akt voči bratským národom vyvolal u nich ducha pokánia, zmenu zmýšľania postupne sa šíriacu, dnes sa tomu hovorí "nové myslenie", a toto nové myslenie prináša dnes už aj svoje pozitívne ovocie v perestrojke, glasnosti, plánoch na zmenu politického systému.
- 3/ Sovietski vojaci pobývajúci u nás, najmä na Slovensku, nemohli si nevšimnúť kresťanský charakter krajiny - veď kresťanstvo vtlačalo 1100 rokov svoju pečať do krajiny: kostoly, kríže pri cestách, kalvárie, Božie muky, sochy svätých... a tiež si nemohli nevšimnúť vieru veľkého percenta národa. Ďalej - nie je tajomstvom, že mnohým sovietskym vojakom sa dostala u nás do rúk biblia v ich jazyku, že čítanie im otvorilo oči a vrátili sa do vlasti ako veriaci.

Možno pre toto ich Boh priviedol k nám...

Preto my katolíci neprejavujeme, ba nemáme žiadnu nenávisť voči sovietskym vojakom nachádzajúcim sa u nás - veď oni za to nemôžu, že boli sem poslaní -, modlíme sa za nich, aby sa u nás stretli s Kristom a zanesli ho do svojej vlasti. A odvažujem sa vysloviť názor, že toto sa už ozať stávalo a možno tiež prispelo k vlne nového myslenia tam u nich.

"Moje myšlienky nie sú vašimi myšlienkami a vaše cesty nie sú mojimi cestami", hovorí Pán Boh cez proroka Izaiáša /55.kap./. Áno, cesty Prozreteľnosti sa nám často javia čudné, nepochopiteľné.. ale veríme: čo Boh robí, dobre robí.

Patrónkou nášho slovenského národa je Panna Mária ako Sedembolestná Matka. Možno z toho plynie, že sa jej máme podobať, že máme mať porozumenie pre bolesť, pre obeť: aby sa iným dostalo dobra, musíme pri-niesť my nejaké obeť, znášať nejaké obmedzenia. Toto práve žiadala Panna Mária vo Fatime pred 70 rokmi ako cenu za obrátenie Ruska.

M a r t i n R á z u s

Na tento rok pripadá ďalšie významné výročie: sté výročie narodenia Martina Rázusa, evanjelického farára, významného slovenského básnika, spisovateľa a politika. Pohľad na jeho život a dielo, najmä literárne, prináša ďalší samizdat "Hlas Slovenska" v 3.čísle na stranách 16-18.

Redakcia KM prináša na 1.strane aspoň jeho najvýznamnejšie verše, ktorými privítal oslobodenie národa roku 1918.

S t i g m a t i z o v a n ý p á t e r P i o

V celom kresťanskom svete je známe meno stigmatizovaného talianskeho kňaza z františkánskej rehole kapucínov P.Pio. Toho roku je tomu 20 rokov odo dňa, kedy Boh povolal jeho dušu k sebe. Bolo to 23.sept. 1968 v San Giovanni Rottondo v južnom Taliansku.

Jeho pozemský život bol naplnený zvláštnou celodennou obetavou službou ľuďom v spovednici na ceste k Bohu a súčasne denným zmiernym utrpením v ztotožnení s Kristom ukrižovaným, lebo mal stigmy. To znamená, že mal otvorené Kristove rany na rukách, nohách a v boku. Tieto rany nemal na ozdobu, ale pre utrpenie na zmier, za obrátenie hriešnikov, a to počas plných 50 rokov svojho knazského života. Boli to otvorené, bolestné rany, ktoré stále mierne krvácali, ale silnejšie každý piatok na pamiatku zmiernej obety nášho Spasiteľa Ježiša Krista na kríži. Preto musel mať denne na týchto ranách obvazy.

Tieto rany mu dal Kristus na to, aby vo svojom pozemskom živote sa čo najviac stotožňoval s jeho zmiernym utrpením a tak čo najúčinnejšie pracoval pre záchranu duší. Preto sa žiadnemu lekárovi nepodarilo tieto rany zahojiť, hoci o to požiadali cirkevní nadriadení. A keď sa vo chvíli smrti ukončil jeho pozemský život, ukončilo sa aj jeho pozemské zmierne utrpenie. Preto vo chvíli smrti zmizli bez stopy jeho stigmy.

P.Pio pomáhal mnohým na ceste k Bohu nielen za svojho pozemského života, ale teraz môže pomáhať ešte viac, keď jeho duša je vo svetle večnej slávy a vidí nás v Bohu s našimi problémami. Preto ho môžeme s veľkou dôverou vzývať vždy a najmä v prípadoch, keď ľudská pomoc je beznádejná. V Ríme teraz prebieha jednanie o jeho blahorečení.

P.Pio je nám zvlášť veľkou výzvou k tomu, aby sme boli kresťanmi nielen podľa mena, ale celým našim životom v zjednotení s Kristom ukrižovaným a zmŕtvychvstalým. A k tomu ešte väčšou výzvou sú pre nás slová Kristove: "Budete o mne vydávať svedectvo!"

PREJAV SOLIDARITY OD ČESKÝCH EVANJELIKOV /Prevzaté z IOC č.7/1988/
/List zaslaný 2. júna 1988 Ústrednému výboru KSČ v Prahe/

"Vážení pámovia,

obraciame sa na Vás ako českí evanjelici s apelom, aby ste napravili dôsledky nezákonnej perzekúcie katolíckej cirkvi v posledných štyroch desaťročiach. Perzekúcia katolíkov bola omnoho rozsiahlejšia a tvrdšia než perzekúcia evanjelikov. Rozdielny stupeň útlaku mal nás kresťanov rozdeliť. Musíme sa priznať, že sme mlčky prijali túto politiku a nevystupovali na obranu katolíckych bratov a sestier a dokonca ani na obranu tých evanjelikov, ktorí sa stali obeťami útlaku, najmä roľníkov, učiteľov a niektorých farárov.

Po celý čas vyhlasovali vedúci politickí a štátni predstavitelia so všetkým dôrazom, že u nás žiadny nezákonný útlak nejestvuje, ani náboženský ani iný, ziatiaľčo skutočnosť bola s týmito prehláseniami - s krátkou výnimkou v r.1968 - v kriklavom rozpore.

Teraz by ste však už konečne mali uviesť svoje činy do trvalého súladu so svojimi slovami. Nemôžete vrátiť katolíckym kňazom, rehoľníkom a laikom tisíce rokov, ktoré museli stráviť vo väzniciach a pracovných táboroch na základe kriklavých obvinení a nespravodlivých rozsudkov, ani im nemôžete vrátiť roky, o ktoré im väzenie skrátilo život. Mnohí z nich už nežijú, aby ste ich mohli poprosiť o odpustenie.

Je však nutné skončiť s bezprávím, ktoré od päťdesiatych rokov podnes trvá. Ž mnohého, čo ste československým katolíkom dlžní, pripomíname aspoň štvoro:

1. Katolíci nech majú bohosloveckú fakultu opäť tiež v Prahe a na iných miestach, kde to potrebujú, a nech sú im vrátené budovy neprávom odňaté, predovšetkým budova bohosloveckej fakulty v Prahe-Dejviciach.

2. Katolíci nech majú slobodu obnoviť všetky svoje neprávom zrušené kláštory a zakladať nové a nech sa s nimi začne rokovanie o vrátení neprávom odňatých kláštorných budov.

3. Katolíci nech majú opäť plnú slobodu v duchovnej a výchovnej práci s deťmi a s mládežou, a to v objektoch cirkevných i súkromných a v prírode. Katolíkom boli odňaté a stále sa tvrdo odopierajú aj tie protiprávne a silne obmedzené možnosti práce s deťmi a s mládežou, ktoré boli evanjelikom po celých 40 rokov trpené.

4. Slobodu tlačovú a publikačnú chceme získať pre všetkých v cirkvách združených veriacich, a to nie pred ostatnými občanmi, ale zároveň s nimi.

Náprava krívd, ktorých sa československý štát dopustil a dopúšťa na katolíkoch, turíčných kresťanoch a ostatných veriacich, je nutná. Apelujeme na Vás, aby ste zahájili politiku národného uzmierenia a zjednotili sa s veriacimi v úsilí o spoločné dobro, o obrodu právneho poriadku, v úsilí o záchranu životov detí nenarodených aj narodených, v úsilí o záchranu vzduchu a úrodnej pôdy, vody a lesov, všetkých živých tvorov."

List podpísalo 12 predstaviteľov českých evanjelikov, duchovných i laikov. Za správnosť podpisov ručí Jan Dus, Suchdolská 4, Praha 6.

OHLAS Z NEMECKA

Na výzvu do okolitých krajín, aby sa tamojší veriaci spojili s nami v modlitbe na vigíliu sv. Vojtecha /ktorý zanechal svojím životom stopy v okolitých národoch/, prišla nečakaná odozva aj z Nemeckej spolkovej republiky. List z Kolína nad Rýnom z 29.4.1988 znie:

Milí bratia a sestry!

My katolíci v západonemeckých diecézach sme dostali "výzvu pražských katolíkov" z Veľkej Noci 1988. Máme z toho radosť a ďakujeme za pozvanie, aby sme sa spojili s veriacimi v Čechách a na Morave v modlitbe, za duchovnú a mravnú obnovu národov strednej Európy, za jednotu Európy, za mier a za dodržovanie ľudských práv.

Toho roku sa v predvečer sviatku sv. Vojtecha na tento úmysel modlili predovšetkým mladí katolíci v Kolíne, Neussu, Ranscheide, ba aj v Rakúsku. V spojení s tým sa v Kolíne slávila veľká omša mládeže. Trevírsky biskup sľúbil, že túto "výzvu" zahrnie do svojej osobnej modlitby. Mnohí biskupi napísali, že v budúcich rokoch podporia vo svojich diecézach túto modlitbovú iniciatívu.

Spojený s Vami spoločnou vierou a radosťou z Pána pozdravujem vás veľmi srdečne

Váš Börsch.

/prevzaté z IOC č.6/1988/

POĽSKÍ KATOLÍCI NÁM PREJAVUJÚ SOLIDARITU

Z Poľska sme dostali list /po gramatickej úprave/ tohto znenia:
Bratom a sestrám z cirkvi v Československu!

Sme dojatí vašim odvážnym úsilím o patriacu vám náboženskú slobodu, ktorému ste dali zvláštny výraz zhromažďovaním v celej republike podpisov k petícii zaslanej vláde a odvážnou účasťou na modlitebnom zhromaždení v Bratislave 25.marca.

Dovoľte nám odovzdať vám kresťanský pozdrav a vyjadriť obdiv vašej odvahe, s akou vydávate svedectvo viere v Krista a svojmu spojeniu s jeho Cirkvou. Plne podporujeme vaše úsilie o skutočnú náboženskú slobodu vo vašej zemi a o obsadenie biskupov v desiatich diecézach. Zo svojej strany apelujeme na vládu ČSSR o rešpektovanie vašich práv.

Prajeme vám, aby ste stále prežívali radosť a duchovnú silu, plynúcu zo zmŕtvychvstania nášho Pána Ježiša Krista a uistujeme vás, že sa budeme za vás modliť.

Nech Kristus - Pán dejín spôsobí, aby vaše úsilie a obetavé svedectvo viery prinieslo ovocie.

Vaši priatelia z cirkvi v
Poľsku

P.S. Pod vyššie uvedený list zbierame podpisy v rôznych mestách celého Poľska. Spolu s podpismi ho chceme poslať Otcovi kardinálovi Františkovi Tomáškovi.

Nižšie uvádzame text petície vláde Československa, pod ktorú tiež zbierame podpisy s úmyslom odovzdať ju Milošovi Jakešovi, generálnemu tajomníkovi ÚV KSČ a Gustavovi Husákovi, prezidentovi ČSSR:

"My niže podpísaní, pripájame sa ku katolíkom v Československu, ktorí žiadajú rešpektovanie im prislúchajúcich práv a apelujeme o skutočné dodržovanie náboženských slobôd pre všetky vyznania a cirkvi v ČSSR a o zastavenie všetkých represálií za presvedčenie a náboženskú činnosť."

Prosíme, po prečítaní dajte tento list prečítať ďalším.

Vaši priatelia v Poľsku.

LIST ČESKÝCH KŘEŠŤANOV SOVIETSKYM KŘEŠŤANOM K ICH MILÉNIU

Bratia a sestry,

začiatkom júna tohto roku bude spomínať značná časť kresťanov v Sovietskom zväze na významné dátum svojich dejín - tisície výročie prijatia kresťanstva na Kyjevskej Rusi. Od roku 988 až po súčasnosť sprevádza kresťanská viera niekoľko veľkých národov dnešného Sovietskeho zväzu ako zjavný aj skrytý horizont ich duchovného života a kultúry. Bola to kresťanská viera, ktorá týmto národom pomáhala vytrvať v ťažkých skúškach nájazdov, vojen, tyraníí a cudzích okupácií a ktoré sa významne podieľala na ich kultúrnom a civilizačnom vzostupe. Ľud tejto oblasti niesol po celé svoje dejiny nevýslovné bremeno ľudského utrpenia. Ani dvadsiate storočie tu neznamenalो uľahčenie, ale najmä pre kresťanov nové nepretržité skúšky. Toto utrpenie nemusí viesť len k zúfalstvu nad uplynulými ťažkými časmi, ale môže priniesť tiež svoje pozitívne plody, prispieť k prehĺbeniu ľudskej skúsenosti a viery.

Aj naše národy prešli a prechádzajú skúškou zla a to, ako obstoja, je vecou mravnej zodpovednosti a duchovnej slobody. Sme presvedčení, že ako pre národy Sovietskeho zväzu, tak pre národy celej východnej a strednej Európy cesta do budúcnosti vedie cez rešpektovanie dôstojnosti človeka a všeobecné dodržovanie ľudských práv, cez spravodlivosť a slobodnejšie postavenie jednotlivcov aj národov. Veď vieme, že práve kresťanstvo z nemalej časti vkladá pozemský osud človeka do jeho vlastných rúk.

Chceme Vám zaželať to, po čom aj my bytostne túžime a o čo sa neprestaneme usilovať: otvorenú, nescudziteľnú a stále hlbšie naplnovanú možnosť života v pravde, slobode a ľudskej dôstojnosti. Nech kresťanstvo so svojimi najvyššími hodnotami viery, nádeje a lásky i so všetkými hodnotami duchovnými, kultúrnymi a mravnými prispeje Vašim národom v úsilí o spoločenskú premenu a spravodlivejší poriadok a vedie ich k vytrvalosti v ich túžbe po lepšom budúcom veku. Nech všetci kresťania spolu s tými, ktorí majú inú vieru alebo sa k žiadnej náboženskej viere nehlásia, spoločne odolávajú všetkým temným, zotročujúcim silám tohto veku; nech pred nimi ubránia na prahu tretieho tisícročia dejín našej civilizácie tie hodnoty, ktoré ľudstvu prináša evanjelium Ježiša Krista.

V Prahe dňa 24.mája 1988. Václav Benda, Ladislav Hejránek, Milo-
slava Holubová, Bohumír Janát, Václav
Malý, Dana Němcová, Raďim Palouš, Mi-
loš Rejchrt, Josef Zvěřina.

Poznámka redakcie: Nasledujúce 2 články preberáme z "Informací o cirkvi" č.7/1988, str.16/17 a 21/22. Neznamená to, že vyjadrujú naše stanovisko, našu mentalitu /napr. nám nejde o zápas "kdo z koho"- záver článku V.Bendu/, ale považujeme ich za poučné.

DEMOKRACIE NEBO DEMOGRACIE ?

Titul by sváděl k doměnce, že se budu plést do politiky, a to nechci, protože politice nerozumím tak, jako naši experti. Také nechci "zneužívat náboženské citění", jak zní špatný slogan redaktorů, orgánů, představitelů. Špatný po stránce jazykové, protože místo druhého pádu užívají akusativu /což asi souvisí s tím, že je to skutečně vždy obžaloba "tajné církve", imperialistických centrál a temných krůhů Vatikánu/. Ale i po stránce věcné je to starý a falešný stereotyp.

Proto si všimnu zase nejdřív jazykové stránky výrazů "democracie" a pak ozvuku v "nábož.citění našeho lidu".

I kdo nezná řecká slova DÉMOS /lid/ a KRATEIN /vládnout/, ví, že demokracie je vláda lidu. Ví také, že je problematická, že se tak označují i označovaly četné lidovlády, i ty nejnelidštější.

Složitější je to s termínem "demogracie", který se zaužíval výrazně ve státní řeči let padesátých a šedesátých. Byl by to - opět po stránce filologické - hybrid řeckého DÉMOS a latinského GRATIA = milost. Tu pak vzniká problém ještě těžší: kdo komu prokazuje milost? Lid vládě nebo vláda lidu? Nepochybně je to vláda, která prokazuje lidu milost.

Tak tomu svědčí i skutková podstata demogracie. Zase pomínu stránku ekonomickou, politickou, kulturní a podle svého záměru si všimnu "dopadu" demogracie v oblasti náboženské. Tu nastoupila demogracie tvrdou linií, jak obecně známo. Proto si všimnu té lepší stránky. Už zákon 218/1949 Sb. stanoví osobní požitky duchovních /základní plat, přídavky a odměny za vyšší úkony - §§ 1 a 3/, ovšemže vázáno na předchozí souhlas státu. Tento závazek stát skutečně plní, pokud duchovní "nevyvíjí duchovenskou činnost" /§ 7/ příliš horlivě. Zato stát ochotně poskytuje osobní požitky duchovním, "kteří jsou jinak činní" /§1/, a odměny za vyšší výkon jiný /§ 3/.

Jak se od té doby neúnavně opakuje, hradí stát řádné věcné náklady a v odůvodněných případech i mimořádné /§ 8/. Xdyž však uvážíme, že všechny tyto náklady platí lid, dostáváme se do začarovaného kruhu: kdo komu vlastně prokazuje milost?

Podle § 7, písm. 3 téhož zákona "uprázdněná místa jest obsaditi nejdéle do 30 dnů". Milostí vlády bylo obsazeno jedno nedávno uprázdněné místo administrátorem arcibiskupství trnavského a neuprázdněná místa dvou světických biskupů v Praze. Ostatní biskupství čekají na obsazení uprázdněných míst celá desetiletí.

Ale "stát může učiniti potřebná opatření k zajištění řádného chodu duchovní správy, církevní administrativy nebo výchovy duchovních" /tamže/. Takže stát je z Boží milosti, když může tyto milosti k blahu církvi dát?

Čas od času se dostávají příliš hrozeb, ale i slibů. Zvláště po r. 1968 se v zájmu normalizace sliboval církvím div ne ráj na zemi. Pak nastal odliv. Druhá vlna přišla kolem r. 1979. Po jednání s Vatikánem byly slibovány bible, misály, breviáře. Pamatuji ty sladké obličejové církevních tajemníků. Nu, misál přišel, bible se značným zpožděním a za nehaněbných okolností, breviáře pro kněze dosud ne.

M. Lúčan v pozoruhodném projevu a "přátelském rozhovoru" opět ocenil "pozitivní roli, kterou většina představitelů sehrává", a slíbil "zvýšení nákladů základní náboženské literatury" /ÚK 20.5.1988/. Žasnu: Dosud státní činitelé ujišťovali celý svět, co všechno mají církev, jaké náklady mají. Katolické noviny atd. atd. Pěví státní opery Pacem in terris opěvovali tento roh hojnosti, děkovali a klaněli se spokojení. Tu se ukazuje potřeba zvýšit náklady základní literatury! O tu milost Pacem in terris nikdy nežádala, jen také slibovala. Když žádali katolíci od r. 1977 /petice z prosince 1977/, když žádal kardinál dopisem vládě r. 1983, který dlouho nebyl publikován a na který jako obvykle odpověď nastal, když tento požadavek byl zahrnut do 31 bodů r. 1983 atd. atd., bylo to prohlašováno za rozvrácení společnosti. Tak mluví letos čtyři hlavní představitelé státu, nesčetné útoky tisku, rozhlasu a televize.

Ale společnost určitě se nezhroutí, věřící budou pozitivně pracovat dál a také dál budou vyžadovat od demogracie svá práva zaručená ústavou a mezinárodními pakty. Sliby tu však jsou! Sliby se slibují.. Ale zdá se, že přece jen glasnost je už reálnější. Dostaví se i perestrojka a demokracie místo demogracie?

Josef Zvěřina

VÝZVA Z BRATISLAVY

Základní fakta o předčasném "Velkém pátku" v Bratislavě, byť ne-
příliš přesná a spíše podceňující, tj. fakta o veskrze pokojné bra-
tislavské manifestaci katolíků a o její brutální "pacifikaci" jednot-
kami Bezpečnosti byla široce publikována ve sdělovacích prostředcích
celého světa, dokonce včetně těch našich /tam ovšem v úpravě opravdu
speciální/: Dlouho jsem hovořil s panem Davidem Blowem, koresponden-
tem britské BBC, který v průběhu manifestace dostal ránu obuškem,
byl zadržen, a když ukázal příslušníkům ŠtB průkaz řádně akreditova-
ného novináře, dostal další ránu pěstí. Přesto jsem nabyl dojmu, že
více než toto nevlídné zacházení na něj zapůsobila skutečnost, že
byl jako nedobrovolný host v policejním voze přítomen jeho zásahům
vůči účastníkům manifestace. Přirozeně lidské, profesionální i spor-
tovní potěšení příslušníků ŠtB z toho, že se jim podařilo srazit dal-
ší babičku, pokládal zcela nevhodně za projevy sadismu a domníval se,
že upadl do rukou šilenců. Toto je ovšem jen falešná optika změkčilé-
ho západního reportéra. Já bych spíše vytkl, že brutální policejní
útok na zástup, zpívající státní hymnu a modlící se růženec, je pro-
jevem úpadku státní moci a její nedůvěry v sebe samu. Dav měl být
napřed vyprovokován k tomu, aby prokládal protistátní hesla, aby po
bezpečnostních silách házel kameny. To by ospravedlňovalo řízený zá-
sah - přinejmenším před západním veřejným míněním, zvyklým na násilné
demonstrace a namnoze jimi silně znechuceným. Avšak stát, který proti
rozžatým svícím a růženci musí nasadit vodní děla i další prostředky,
je zřejmě povážlivě nejistý. A stát, který pokládá za nutné zaútočit
proti svým vlastním symbolům - v daném případě proti státní hymně -
jaksi popírá svůj vlastní smysl a deklaruje se jako pouhopouhé násilí.
Přinejmenším se tím vzdává výsady, že moc mu byla svěřena Bohem a že
křesťané jsou proto povinni respektovat ty jeho požadavky, které ne-
ruší jiné Boží nároky. Proto má pravdu kardinál Tomášek, který v ka-
tedrále slavnostně prohlásil, že bratislavská manifestace není věcí
politickou, nýbrž svědectvím víry, jaké je zapotřebí vydávat stále
znovu a jakým jsou povinni všichni skuteční křesťané. Zakončím tuto
část své úvahy téměř anekdotickým, nicméně dobře doloženým příběhem.
Před pražskou poutí ku cti blahoslavené Anežky se konala přehlídka
nasazených příslušníků ŠtB, při které všichni obdrželi růženec a dvou-
korunové nebo pětikorunové mince pro kostelní sbírku. Za tento mimo-
řádný, byť dosti skrovný státní příspěvek děkujeme, v souvislosti
s růžencem doufáme, že aspoň v jednom jediném případě nezatížil jen
kapsu, ale také srdce obdarovaného.

Otázka nyní zní, jak dál. Jak dál po katolické petici za základní
náboženská práva a svobody, kterou podepsalo víc než půl milionu čs.
občanů. Jak dál po bratislavské manifestaci a brutálním útoku vůči
ní. Nálada v katolických i nekatolických kruzích, zvláště na Sloven-
sku, je rozhořčená a bojovná. Dokonce i přítel Hejdiček, v minulosti
k našim možnostem vždy spíše skeptický, píše najednou v Lidových no-
vinách o tom, že v Československu existují jen dvě společenské síly,
komunisté a katolíci, že další vývoj bude záviset na tom, jak se
navzájem porovnají, a že všechny ostatní skupiny mají jen okrajový
význam a budou se muset přizpůsobit. Pokládám to za nepřesné: komu-
nisté mají všechnu moc, ale skutečnou společenskou silou již dávno
přestali být, zatímco katolíci jsou snad dnes společenskou silou,
nicméně jejich mocenské možnosti jsou prakticky nulové. Pokládám to
i za nespravedlivé: katolíci v Československu se dostatečně poučili
ze svých historických chyb a vin /jasně to deklarovali např. ve ve-
likonoční ekumenické výzvě českého primase kardinála Tomáška, jehož
autorita v katolickém lidu celého Československa je dnes obrovská
a neotřesitelná/ a nepřejí si být silou, již by se kdokoli měl při-
způsobovat nebo podrobovat - a to dokonce ani ve jménu dočasné akční
jednoty v boji proti zlu. Chceme být rovným partnerem mezi rovnými
partnery a svobodně se spojovat s těmi z nich, o jejichž dobrých
úmyslech se přesvědčíme - nic víc, ale nic mén.

Otázka, jak dál, nebyla zodpovězena. Současná totalitní moc je v jistém smyslu tragicky bezmocná: ztratila schopnost rozřešit kterýkoliv z palčivých problémů ekonomických či ekologických, politických či společenských. Prakticky poslední, co jí v souladu s jejím instinktem moci pro moc zbývá, je efektivita jejich represivních aparátů. Bývam pokládán spíše za radikála a stoupence krajních řešení. Právě z této pozice však tvrdím a pokládám za nutné vsadit na toto své tvrzení celou svou dobrou pověst: v nejbližších měsících by otevřená konfrontace s mocí znamenala porážku, možná krveprolití a určité zmaření výsledků mnohaletého úsilí, návrat zpět. Ba co víc: taková konfrontace by nesmírně posílila totalitní moc, neboť by jí konečně umožnila připsat na své konto nesporný úspěch, byť třeba jen vojensko-policejní. Hodina, kdy se bude potřeba postavit čelem, jistě přijde: běda tomu, kdo ji nerozpozná, avšak třikrát běda tomu, kdo by jí chtěl svévolně uspišit. Zatím se obrňme ctností křesťanské trpělivosti, která nám tak dobře sloužila v minulých letech: je třeba neustále stupňovat tlak na totalitní moc, alespoň fakticky, třeba mimo nespravedlivý zákon a jemu navzdory, rozšiřovat prostor náboženských i občanských svobod, avšak zápas "kdo z koho" ponechat budoucnosti a za žádných okolností se k němu nenechat vyprovokovat. Breťislavští manifestanti nám v tomto ohledu mohou být příkladem křesťanského postoje i politické prozíravosti. Určitě mohli vzdorovat způsobem, který by vyvolal pouliční bitky. Moudře a katolicky se rozhodli pro pasivní, leč důsledný odpor. Vyhráli tak významnou bitvu. Válka však pokračuje a totalitní moc v ní má všechny možnosti manévrování, avšak pražádnou naději.

Václav Benda

PRÁVNÁ PORADŇA - o zaistení

Zákon 40/1974 Zb. o ZNB pozná len dva prípady zaistenia osoby:

1. Zistenie pre účel vyhostenia - § 24 sa vzťahuje len na cudzích štátnych príslušníkov;
2. Podľa § 23/1 sú príslušníci ZNB oprávnení "za účelom vykonania potrebných služobných úkonov zaistiť každého, kto výtržnosťami alebo iným neprístojným správaním narušuje verejný poriadok. Zaistenie nesmie trvať dlhšie než 48 hodín /§ 23/2/. O zaistení, ktoré trvá dlhšie než 24 hodín, upovedomí príslušný útvar Zboru národnej bezpečnosti, ak tomu nebránia závažné okolnosti, niektorého z blízkych príbuzných zaistenej osoby, a ak ide o vojaka, jeho priameho nadriadeného /§ 23/3/. O zaistení sa spíše na príslušnom útvere ZNB úradný záznam /§ 24/2/.

Dôvodom k zaisteniu nikdy nemôže byť skutočnosť, že osoba, od ktorej sa požaduje vysvetlenie podľa § 19/1, využíva svoje právo odoprieť vysvetlenie. K podaniu vysvetlenia nemôže byť nikto nútený, a to ani zaistením, prípadne hrozbou zaistenia.

Osoba predvedená podľa § 19/7 má byť hneď po podaní vysvetlenia alebo potom, čo odoprie vysvetlenie, prepustená. Ak sa tak nestane, nadobúda charakteru zaistenej osoby. Taká osoba sa rovnako ako osoba zaistená priamo podľa § 23/1 musí pokladať za osobu podozrivú, a ako taká má bez ďalšieho právo odoprieť vysvetlenie.

Zaistenie začína okamihom faktického obmedzenia osobnej slobody zaistenej osoby /analogicky podľa § 71/7 tr.por./. V prípade, že je zaistená osoba predvedená podľa § 19/1,7, začína zaistenie okamihom predvedenia /t.j.napr. odvedením z bytu/. Prax, podľa ktorej začiatkom zaistenia je odovzdanie zaistenej osoby do cely predbežného zadržania, je nezákonná.

/Lidové noviny, č.6, str.7, jún 1988/

Z PASTORAČNEJ NÁVŠTEVY SVÄTÉHO OTCA V RAKÚSKU

S veľkou radosťou sme sledovali priebeh pastorálnej návštevy Svätého Otca Jána Pavla II. v Rakúsku v dňoch 23.-27.6.1988. Mali sme na to toľko príležitostí ako nikdy doteraz. Rakúska televízia vysielala celý priebeh návštevy, Vatikánsky rozhlas informoval o udalostiach dní návštevy. Mnoho zaujímavosti sme sa takto dozvedeli.

V duchu sme sa pýtali: Ako by sme prijali Svätého Otca na Slovensku?

Áno k viere - áno k životu. To bolo heslo pastorálnej návštevy. Možno povedať, že áno k viere je áno k životu. Ak veríme, musíme chrániť život. Ak žijeme živú vieru, potom je ona zdrojom mnohých iniciatív. A to možno nazvať životom na vyššom stupni.

Jedna anketa pred návštevou Svätého Otca obsahovala 4 otázky: 1. Čo mi pomáha, aby som povedal "áno viere-áno životu"? 2. Čo mi robí ťažkým alebo nemožným povedať "áno viere-áno životu"? 3. Čo pomáha k tomu, aby všetci našli vieru a ju aj prežívali? 4. Čo je škodlivé a čo by sa malo vo všetkých oblastiach zmeniť?

??? Aká je naša odpoveď ???

Príhovor k mládeži v Salzburgu

V nedeľu 26.6. sa stretol Svätý Otec so skupinkou asi 100 mladých ľudí v Salzburgu. Na obrazovkách bolo vidieť určitú trému mladých. Z príhovoru Svätého Otca vyberáme podstatné myšlienky:

Nenesiem vám peniaze ani poklady, prinášam vám vieru a dôveru v budúcnosť. Podobne utešoval sv. Peter chromého muža, ktorý prosil o almužnu /Sk 3,1-10/. Prišiel som vám oznámiť, že Boh vás miluje a že ste vykúpení skrze Ježiša Krista. On vás povolal, aby ste spolupracovali s Ním na zdokonaľovaní seba a sveta.

Vo vašich očiach je mnoho otázok o budúcnosti. Mnohé si zodpoviete, keď si uvedomíte, že Boh vás miluje. Život spojený s vierou nie je životom strateným. Nie je ako kvapka v mori alebo ako malé číslo v štatistike. Každý z vás má vysokú hodnotu. Kto si uvedomí, že ho Ježiš Kristus svojou smrťou vykúpil, nájde pokoj v srdci a bude môcť odolať nástrahám moderného sveta.

Vaša viera nech rastie. Buďte pripravení, pre svoju vieru i Cirkev, ako to bude treba, priniesť i nejaké obete. Mám nádej, že ste toho schopní.

Problémy dnešného sveta zvládneme iba vtedy, ak budeme konať dobro spoločne, lebo v spoločnom konaní je sila, ktorá nás uschopňuje k väčšej láske.

Konajte dobro všade, nedajte sa znechutiť zlom.

Buďte veľkodušní a pomáhajte i tým, ktorých pokladáte za svojich nepriateľov. Veď Kristus odpúšťal na kríži tým, ktorí ho odsúdili na smrť.

Chráňte lásku pred zovšednením a pod pojmom láska prestaňte rozumieť iba sexuálne vzťahy medzi mužom a ženou. Vidíme, že pravý pojem lásky sa vytráca, čo spôsobuje narušenie vzťahov medzi mužom a ženou.

Majte v sebe dosť duchovnej sily, aby ste posilnili tých, ktorí sú vo viere slabší, alebo žijú bez viery. Buďte preto modernými apoštolmi viery. Takých ľudí potrebuje dnes Cirkev. Ľudí, ktorí svojou vierou dokážu zapáliť aj srdcia druhých, doviesť ich k Bohu a ukázať im, že tento náš pretěchnizovaný svet nie je taký studený a bezcitný, akým sa javí. V tomto našom modernom svete, kde prevláda nervozita a honba za materiálnymi hodnotami, sa musíte právy vy, mladí kresťania, snažiť vytvoriť ovzdušie priateľstva a lásky.

Naučte sa modliť vždy a všade, v každej situácii vášho života. Nestrácajte vieru.

Naučte sa odpúšťať a nevidieť len chyby druhých. Žite v pokoji so svojimi blíznymi. Nezabúdajte, že Boh je náš Otec a my všetci sme bratia a sestry.

Svätý Otec nás pozdravil z Rakúska po slovensky

Kedy? V piatok 24.6.1988 slúžil Svätý Otec Ján Pavol II. svätú omšu na letisku v Trausdorfe neďaleko Eisenstadtu /vzdialenosť z Bratislavy asi 60 km/. Po homílii pozdravil Svätý Otec prítomných pútnikov z Maďarska, Chorvátska a Slovinska v ich rodných rečiach

Ako? Duchovenstvu a veriacim v ČSSR adresoval Svätý Otec po slovensky: "Srdečný pozdrav biskupovi Jánovi Sokolovi z Trnavy. I apoštolské požehnanie zasielam Jeho Excelencii kardinálovi Františkovi Tomáškovi, všetkým biskupom, knazom, rehoľníkom, rehoľniciam, seminarištom i veriacim blízkeho Československa."

Jeden kríž aj pre ČSSR: Okolo oltára bolo 15 veľkých krížov, z ktorých 12 bude odvezených do 12-tich dekanátov diecézy Eisenstadt ako spomienka na pápežskú návštevu. Jeden kríž poputuje do Maďarska, ďalší do Chorvátska a jeden bude postavený na návrší blízko československých hraníc.

Kolkí zo Slovenska? Čakali nás do 40 tisíc. Slovákov tam bolo ^{ok} 100. Podarilo sa tam prísť aj trnavskému novovysvätenému biskupovi Jánovi Sokolovi, ktorý koncelebroval počas svätej omše. Z Maďarska tam prišlo vyše 60 tisíc veriacich. Z Chorvátska vyše 30 tisíc...

Biskup v Eisenstadte Štefan László privítal Svätého Otca, povedal tiež: "Svätý Otec, dovoľujem si Vás veľmi srdečne a úprimne pozdraviť. Nerobím to iba v svojom mene, v mene veriacich eisenstadskej diecézy, ale aj v mene bratov a sestier, ktorí sem prišli zo susedných krajín: z Maďarska, Juhoslávie, Chorvátska a niektorí aj zo Slovenska."

Svätý Otec v homílii o.i. povedal:

"Bez spojenia so svojím koreňom, ktorým je Boh, človek sa iba ochudobňuje. Dejiny nás učia, že ľudia a národy, ktoré si mysleli, že môžu jestvovať bez Boha, nastúpili vlastne cestu katastrofálnej sebazáhuby..."

Zo živého vzťahu k Bohu pochádza v človeku povedomie jeho jedinečnosti, hodnoty jeho života a jeho osobnej dôstojnosti. Takýto človek chápe svoj život ako dar, za ktorý je vďačný a za ktorý je Bohu zodpovedný. Takto sa Boh stane človeku prameňom sily a istoty, z ktorého môže urobiť svoj život dôstojný a postaviť ho do služieb blížnemu.

Každý človek by sa mal opýtať sám seba, čo vo svojom povolání a postavení môže urobiť, aby pripravil na tomto svete cestu Pánovi. Čím viac sa otvárame Božiemu hlasu, tým viac sa stávame ako sv. Ján Krstiteľ a pripravujeme cestu...

Všetci cítíme, ako veľmi potrebujeme obnovu a návrat k Bohu. Obnova, obrátenie a návrat k Bohu, k prameňu viery, zamyslenie sa nad našou vierou v jej celistvosti, k tomu nás povoláva i dnešný sviatok sv. Jána Krstiteľa.

Je potrebná obnova spoločnosti, nová evanjelizácia nášho kontinentu, aby európsky človek nestratil zmysel svojej podstatnej hodnoty, aby sa nestal obeťou deštruktívnych síl duchovnej smrti, ale aby mal život a mal ho v hojnosti..."

Biskup Ján Sokol po pravici Svätého Otca na obede v Salzburgu v nedeľu 26.6. Biskup Ján Sokol odovzdal pozdravy zo Slovenska, uistil ho o modlitbách a obetách za neho. Aj táto udalosť nás povzbudila a svedčí o tom, že Svätý Otec nás nosí vo svojom srdci.

DIALÓG S CIRKVOU V MAĎARSKU

Do maďarského parlamentu v Budapešti bol predsedom vlády Groszom /teraz je už prvý tajomník strany/ pozvaný vesprémsky biskup dr. Szendi Jozsef. Biskup v parlamente 14.3.1988 povedal o.i.:

Vážený pán predseda vlády!

Ďakujem za pozvanie do parlamentu, keď ste nás biskupov poctili Vašou dôverou, aby ste s nami riešili problémy a umožnili konštruktívnu spoluprácu...K tomu, aby nikdy sa nevrátili tie udalosti, ktoré teraz už každý ľutuje, úctivo žiadam uzákoniť v Ústave a schváliť ako zákon taký vzťah medzi štátom a cirkvou, ktorý v mene katolíckej cirkvi podpíše nie jeden zastrašený kaločský biskup, ale takú zmluvu, ktorá je vhodná do demokratického štátu 20.storočia, ktorý je členom OSN. Chcel by som zdôrazniť, že tým cirkev nežiada výsady, ale právne uznanie takých ľudských práv, ktoré zabezpečia istotu a pokoj k tomu, aby sa cirkev stala účinným partnerom štátnych orgánov k pozdvihnutiu a zveladeniu nášho štátu a národa... Vieme, že veľkým problémom je oblasť telesne a duševne postihnutých, alkoholizmus, samovráždy, rozpady rodín, aj požívanie drog. Nech je umožnené ponúknuť službu našich reholí, ktoré s viacstoročnou skúsenosťou dokazujú, že pri riešení týchto problémov ich účasť je účinná a požehnaná. Ak dnes v dobe glasnosti, perestrojky a destalinizácie tolki sú rehabilitovaní, prečo by nebolo možné rehabilitovať aj v roku 1950 likvidované maďarské rehole? Keď dnes aj rozhlas a televízia priznávajú neludské zásahy do života rehoľníkov, prečo sa pri uznaní tohto faktu nič nerobí pre nápravu? Keď totiž k náprave nedôjde, znamená to, že ľutovanie je len farizejstvom....Ak dnes v našej vlasti je možné, aby homosexuáli mohli žiadať o právo spolčovať sa k využívaniu vlastných nezdravých sklonov, nemalo by byť problémom, aby niekoľko nábožných mužov a žien dosiahlo v rehoľných spoločensktvách realizáciu svojich náboženských túžob v modlitbe, čistote a beznáročnej ~~chudobe~~ chudobe, aby zrieknutím sa prirodzeného rodinného života mohli zasvätiť celému maďarskému národu svoje nadanie a prácu... Vyššie uvedeným celoštátnym problémom nemajú možnosť úspešne čeliť knazi pracujúci vo farnostiach, ale rehoľníci ešte aj dnes, 38 rokov po tom, čo im zakázali činnosť, by boli schopní vykonať dobrú službu pri obnovení reholí.

Prosíme vás, zabezpečte, aby slobodné pôsobenie cirkvi nebolo iba v rámci kostola, ale bolo umožnené aj mimo neho... Nebojte sa nás, lebo my nie zbraňou a násilím, ale silou ducha a lásky by sme chceli pomôcť nášmu národu.

Tiež si dovoľujeme vás žiadať o voľnú riku pri práci s mládežou, aby bez zapisovacích procedúr mohli navštevovať vyučovanie náboženstva a aby sme k tomu mohli používať didaktické pomôcky, tiež aby sa mohli založiť mládežnícke organizácie s časopismi a možnosťami stretávania... Žiadame, aby rodičia neboli postihovaní za to, že ich deti chodia na náboženstvo. Je bolestné, že naše inštitúcie dávajú hmotnú podporu k svadbám a pohrebom, len vtedy považujú nebohého za občana, ak sa nevyžaduje cirkevný pohreb. Žiadame umožniť, aby sa na cirkevných stredných-h školách vyučovalo v tolkých triedach, koľko je prihlásených študentov. Žiadame aj o tlač, rozhlasové a televízne vysielacie programy podľa počtu a požiadaviek veriacich ľudí a aby sa cirkvi dala možnosť obrany proti nevhodnému zasahovaniu a ohováraniu na tých istých fórach. Nepovažujeme za potrebné propagovať v takej miere schôdze knazského mierového hnutia, kde sa opakujú len slová z tlače, rozhlasu. Je pokorujúce, že to čo robotník pochopí z masovokomunikačných prostriedkov, musí vysokoškolsky vzdelaný knaz ešte naviac počúvať pri mrhaní časom a peniazmi, s ktorými treba patrične šetriť. Ale naproti tomu žiadame, aby nás pozývali na každé také stretnutie, kde možno prerokovať, čo by sme mohli urobiť pre chorých, nezamestnaných, opustených. To je skutočná práca knaza, nie formálna mierová práca.

Prosíme vás, aby ste nám umožnili slobodne navštevovať chorých v nemocniciach, umožnili prístup do sociálnych domovov, výchovných inštitúcií, do väzení, kde by sme rozhovormi a diskretným vysluhovaním sviatostí podporili zmierenie ľudí s Bohom a medzi sebou.

Vážený pán predseda vlády, vo Vašej pozvánke ste sa ma pýtali na návrhy a názory. Ja som ich vyslovil bez strachu a otvorene, lebo Vy ste sa svojimi prejavmi stali dôveryhodným. Preto ja dúfam, že beriete moje slová nie ako negatívnu kritiku, ale ako námety s úprimnou snahou o pomoc appreto som ich aj s dôverou predniesol.

S úprimnou úctou

V parlamente, Budapest 14.3.1988.

Dr.Szendi József
vesprémsky biskup

RUMUNSKO - nové búranie chrámov?

Ako oznamujú svetové tlačové agentúry, rumunské vládne orgány žiadajú od vedenia rumunskej pravoslávnej cirkvi, aby preniesla svoje sídlo z Bukurešti do mesta Jasy v najvýchodnejšom výbežku krajiny, neďaleko hraníc so ZSSR. Podľa nového urbanistického plánu pre vybudovanie plánovaného podchodu pre chodcov má byť zbúraný areál patriarchátu, sídlo rumunského patriarchu a soborný chrám /katedrála/. Tento chrám je kultúrnou pamiatkou a má veľkú historickú hodnotu, posvätený bol už r.1658. Z tých istých zdrojov je známe, že sa plánuje aj zrušenie slávneho cintorína, na ktorom sú pochovaní traja rumunskí patriarchovia a desať metropolitov Valašska.

/podľa Glasu koncila/

SYDNEY - AUSTRÁLIA

Diecézny komitét "Modrej armády našej Panej z Fatimy" vydal výzvu duchovne adoptovať dieťa v lone matky, ktoré je v nebezpečenstve úmyselného potratu. Táto duchovná adopcia znamená úprimné osobné rozhodnutie denne sa modliť aspoň rok /odporúča sa stále/ za dieťa v materskom lone, ktoré je v nebezpečenstve úmyselného potratu, modlitbu:

Ježišu, môj Pane,
na príhovor Márie, Tvojej Matky,
ktorá Ťa zrodila s takou láskou
a Jozefa, muža pevnej viery,
ktorý vám obom bol statočným ochrancom,
prosím Ťa za život nenarodeného dieťaťa,
ktoré je v nebezpečenstve zabitia v lone matky.
Prijímam toto dieťa do duchovnej adopcie.
Ježišu, môj Pane, volám k Tebe znovu,
daj rodičom, daj matke tohto dieťaťa milosť,
daj odvahu donosiť dieťa k zrodeniu.
Odvráť od nej tak krutý úmysel
odstrániť bezmocného človeka,
ktorému si určil život tu na zemi. Amen.

Na tento úmysel je vyhlásený celosvetový pôst dňa 8.decembra!

BULHARSKO

V Bulharsku žije 80 tisíc katolíkov, o ktorých sa stará 30 kňazov, zväčša v dôchodkovom veku. Seminár pre výchovu kňazov nejestvuje. Od r.1982 je povolené vyučovanie náboženstva až od 16 rokov.

O KONFRONTÁCII A DIALÓGU

K dvom listom otca kardinála /II/

Kardinál Tomášek ponúkol dialóg a bol obvinený z podnecovania konfrontácie. Pokúsme sa porozumieť tejto podivnej prešmyčke.

Slovo konfrontácia užíva komunistická tlač v polemike s oživením náboženského života. Nie v pôvodnom zmysle "zrovnanie", ale ako výraz vojenský a politický: zrážka, stretnutie, konflikt.

Slovo dialóg znamená "rozhovor". V poslednom čase dostalo špecifický prízvuk: pokus o skončenie nepriateľského vzťahu dohodou. V cirkevnej oblasti došlo k dialógu ekumenickému a medzináboženskému. V rovine ideologickej najmä k dialógu medzi kresťanmi a marxistami. Svetová politika prechádza od hrozby silou k dialógu o nastolení mieru pomocou vzájomného rešpektovania a spolupráce. Z toho plynie, že pohyb od konfrontácie k dialógu je správny; ak ľudstvo nechce zahnúť, nemá iné východisko. Konfrontácia znie zle, dialóg dobre.

Je každá konfrontácia ozaj zlá a každý dialóg dobrý? Kvôli stručnosti sa to pokúsim osvetliť ruskou bájkou, v ktorej baránok vyvolal konfrontáciu s vlkom. Obaja išli piť k potoku, vlk hore, baránok nižšie. Vlk sa napálil: "Prekážaš mi, kališ mi vodu." Baránok: "Ako ti môžem kaliť vodu, keď stojím pod tebou?" "Aj keď, ale piješ!" A baránka zožral.

"Dialóg" mocného s bezmocným skončil mierom, ale bez spravodlivosti. Spravodlivý mier sa docieli alebo prezieravosťou utlačovateľa alebo obranou utlačovaného. A tým sa dostávame do základnej vrstvy, ktorú slová zakrývajú. Morálku nezaujímajú príliš, aký prízvuk majú slová, ale ako je celá vec umiestnená v mravnom poriadku. Je dobrá, prípustná, alebo zlá, hanebná? Keď ľudstvo dospelo k dôstojnejšiemu, slobodnejšiemu systému vlády, je ľahostajné, či dôjde k regresu napr. Stalinovej hrôzovlády?

Aj my, kresťania, sme povinní snažiť sa o lepšie, pre všetkých slobodnejšie spolužitie ľudí v štáte. Ak už vývojom dospelo ľudstvo do štádia všeobecného uznanie a proklamovanie ľudských práv a demokracie ako normálneho typu vlády, potom aj my vítame s radosťou každý krok k demokratizácii, a to nielen v náš prospech. Nemá sa vládnúť tak, aby sa väčšina búrila, ale ani tak, aby sa menšinám upierali základné práva. Nepýtame sa, či vládnuce vrstvy vyznávajú kresťanstvo, ale či vládnu dobre. Máme právo kritizovať a súčasne povinnosť pracovať a spolupracovať v záujme všeobecného dobra. V tomto duchu vyznieva kardinálov list vláde ako podaná ruka. Naša vláda túto ponuku veriaceho ľudu k čestnému vzťahu slobodných občanov ku štátu odmietla. Bolo by však krajne nemúdre, keby sme považovali prvú reakciu za konečnú a vzdali sa cesty vpred. Pokúsme sa bez emócií zvážiť súvislosti.

Predovšetkým každá vláda bez výnimky musí obhajovať svoju mocenskú autoritu, bez nej by nemohla fungovať, došlo by k rozpadu spoločenského poriadku. Autoritatívny režim s nárokmi riadiť všetko zhora je v tomto smere ešte omnoho citlivejší. Militantne ideologický režim, navyknutý bezo zvyšku kontrolovať cirkevný život, si ťažko dokáže predstaviť, že slobodne hovoriaci veriaci ľud nemá v úmysle mocensky ho ohroziť. Nie je však vylúčené, ako sa zdá, že sa zbaví obáv a odváži sa dať občanom skusmo trochu slobody. Keď zistí, že napr. potlačovanie viery a Cirkvi je pre neho menej výhodné než opak, priestor slobody zachová, prípadne ešte zväčší. K takému realistickému vývoju už niekde došlo. Že by to u nás nebolo možné?

Je zaujímavé, že slovami sa odpoveď vlády stavia rovnako ako kardinál proti konfrontácii a za dialóg. Vecne však označuje volanie

veriacich po väčších možnostiach náboženského života za konfrontáciu. My sa, pravda, pýtame: Ustavičné ústrky veriacich, to nie je trvalá konfrontácia? Dialóg - "konštruktívny" a "permanentný" - sa podľa tlmočníka vlády koná tým spôsobom, že si štátny činiteľ zvolá ľudí, ktorých dosadil do cirkevných funkcií a do vedenia cirkevne zakázaného knazského združenia. Takže štát vedie dialóg sám so sebou, a to o Cirkvi, ktorej konečnú likvidáciu má stále v pláne, aspoň to dosiaľ neodvolal. Prehlasuje, že chce zbaviť veriacich viery presvedčovaním, ale čestné ideové spolunažívanie nepripúšťa. Štátna propaganda nahlas vyhlasuje, že veriaci sú u nás rovnoprávni občania. Aj keď už pominuli hrozné 50-te roky, neodpovedá to skutočnosti. Máme však príležitosť pomôcť propagande k vierohodnosti, keď pomôžeme ku skutočnej rovnoprávnosti, keď sa budeme ako rovnoprávni chovať.

Malý dodatok z hľadiska kresťanskej etiky: Ťažká situácia nás naučila predovšetkým statočnosti a je nám odpornejšie pomáhať zlu zo zbabelosti alebo naivnosti /"užitoční idioti" - Lenin/. Ale nesmieme opomenúť aj ďalšie črty kresťanského života. Nesmieme sa nechať nakaziť mentalitou sveta a konkrétne našich nepriateľov, ktorí myslia hlavne v politických kategóriách: sily, prestíže, moci, nenávisť, boja. Aj oni sú naši blížni so všetkými dôsledkami. Nedajme sa premôcť zlom, ale premáhajme zlo dobrom. Svoj nárok na spravodlivosť by sme poškodili, keby sme nemali zodpovedný vzťah k svetskej autorite, ak vyžaduje veci nutné a užitočné. Nech je nám rovnako cudzia zlomyseľná víťazosláva ako bezmocná nenávisť. A pravdivosť nám káže uznať klady všade.

Odvažujem sa vidieť v niektorých najnovších javoch kladné, hoci nepatrné kroky zo strany vlády. Nie náhodou, že tlmočník vlády spolu so vzrušeným odmietnutím kardinálovej ponuky dialógu ohlásil štyri zlepšenia náboženského života katolíkov. Nevadí, že zabudol spomenúť, že sú obsiahnuté v 31 bodoch petície katolíkov a v jednom podaní kardinála a že ich vydával za plod vlastného "dialógu" s vládnymi knazmi. Sú to reálne kroky, aj keď si pre istotu počkáme, čo vlastne ozaj prinesú.

Ďalší pokrok nastal v dobe podpisovania petície tým, že došlo k dohode o troch biskupoch. Je to výsledok nadmieru chudobný, ale už to nie sú ľudia z PIT ako pred 15-timi rokmi, ale cirkevne prijateľní. Vôľa pokračovať sa zdá byť nepredstieraná, a tak sa rysuje pomaly aj biskupská konferencia, mormálny partner pre jednanie so štátom o bežnejších veciach. Iste bude otcovi kardinálovi uľahčením, keď toto bremeno ponesú s ním spolubratia biskupi.

Za zmienku stojí tiež pohyb v ľudovej strane. Pred rokmi sa výslovne zriekla cirkevných záujmov. Teraz jej ústredný tajomník Andrš v dôležitom politickom prejave cituje sovietsky časopis Komunist, hovoriaci o novom vzťahu k veriacim a ich ideálom. U nás je podľa neho situácia podobná; môže/"ojedinele"/ dôjsť k nesprávnym rozhodnutiam voči veriacim "a v takých prípadoch je celkom logické, keď človek, ktorému sa krivdí, požiada príslušné štátne orgány o nápravu". Ako vieme, otec kardinál nás vyzval, aby sme ho o takých úspechoch informovali. Sám je ochotný v krajnom prípade /!// svojim veriacim pomôcť. Teraz už nebude sám: v spomenutom prejave vyhlásil ústredný tajomník, že ľudová strana sa považuje za kompetentnú postarať sa o nápravu, ak je takto postihnutý jej člen. /Lidová demokracie 1. 6. 1988/.

A niečo ešte pozoruhodnejšieho. Úvodník Lidovej demokracie / 21. 6. 1988/ tlmočí z májového stretnutia M. Lúčana s vybranými katolíckymi predstaviteľmi jeho zmienku o rokovaní so Svätou Stolicou: jednou z dvoch nutných podmienok ďalších úspechov v jednaní je "potreba rešpektovať oprávnené záujmy veriacich - to znamená prekonať aj niektoré zastaralé a miestami prežívajúce názory o veriacich a náboženstve."

Dlhoročná odôvodnená nedôvera k slovám nám prikazuje čítať kriticky. Ale už fakt, že zazneli slová doteraz neslýchané, môže byť zárodkom vývoja. Nevadí, že motivácia je rýdzo politická: potreba štátu vybrádnúť z ekonomických a spoločenských ťažkostí. Naše pravidlo nehovorí "čím horšie, tým lepšie", ale "To je Božia vôľa, aby ste robili dobre, a tak umlčali nevedomosť nerozumných ľudí, ako slobodní, ale nie takí, čo slobodu majú za prikrývku zloby, ale ako Boží služobníci." /1 Pt 2, 15-16/

Jún 1988

Oto Mádr

Pozn.redakcie: Uvádzame úryvok z redakčného článku Socializmus a náboženstvo v spomínanom časopise KOMUNIST /Moskva/, č.4/1988:

"Prišiel čas navždy skončiť s podozrievavým a nepriaznivým vzťahom k veriacim a ideálom, ktoré hlásajú, ako je humánosť, láska, mravné sebazdokonaľovanie...Milióny veriacich rozličných vyznaní nie sú nepríjemným omylom dejín, ale realitou našej skutočnosti, nie knižnou, ale ozajstnou, takou, že v nej existujú náboženské potreby, a cirkev ich teda musí uspokojovať." Stat' končí konštatovaním, že pred sovietskou spoločnosťou je ešte dlhá cesta vývoja, po ktorej ateisti a veriaci pôjdu spoločne.

ODLUKA ALEBO SLOBODA ?

K dvom listom otca kardinála /III/

Ministerský predseda L.Štrougal vraj nedávno prehlásil, že keď katolíci chcú mať odľuku od štátu, môžu ju mať, ale neskôr. Ak zodpovedá táto správa skutočnosti, je to zrejme ohlas na prvú a základnú z 31 požiadaviek obsažených v petícii katolíkov. Mnohí vidia v odľuke súhrn všetkého, čo cirkev u nás potrebuje a nemá. Ako heslo je to prijateľné, ale vecne nie celkom presné. Aby nedošlo k nedorozumeniu a sklamaniu, je potrebné ujasniť si patričné súvislosti. Odľuka totiž vôbec nemusí znamenať slobodu.

Od 23.januára 1918, kedy Lenin vyhlásil dekrét o "odľuke cirkvi od štátu a školy od cirkvi" žije pravoslávna cirkev a iné náboženské spoločnosti v Sovietskom zväze v stave odľuky. Teda slobodne? Práve naopak. Sú zbavené každého vlastníctva, vrátane kostolov, kalichov a pod., všetko patrí štátu a ten to cirkvi prepožičiava, keď chce. Cársky dozor v osobe najvyššieho prokurátora viac než nahradila Rada pre náboženské záležitosti. "amiesto zákonnej ochrany cirkvi nastúpilo zákonné obmedzenie na bohoslužbu a neobmedzená zvolá úradov. Za tých 70 rokov položili život za vieru stovky biskupov, tisíce kňazov a rehoľníkov a nesčíselné množstvo veriacich. Za niekoľko rokov Chruščovovho "odmäku" bola zlikvidovaná polovica existujúcich chrámov, dodnes neprestalo šikanovanie veriacich a ich detí, dodnes sa všelike ignorujú pokorné žiadosti veriacich o ustanovenie náboženskej obce a vrátenie sväte.

Aj tak môže vyzerat' odľuka. Ale aj celkom ináč, ako vidno napr. v Spojených štátoch a iných krajinách. Dokonca aj v socialistickej NDR sa nám miera cirkevnej samostrávy a slobody pôsobenia v porovnaní s nami zdá byť neskutočne veľká, hoci jej do normálu všelicho chýba. Pojem odľuky cirkvi od štátu teda môže byť naplnený rozličnou dávkou slobody alebo neslobody. Záleží jednak na právnej formulácii, ale navyše aj na plnení práv.

"Je potrebné dosiahnuť takého riešenia, ktoré by zabránilo vmeškovaniu štátu do vnútorného života cirkvi; tak chápem požiadavku odľuky cirkvi od štátu, obsiahnutú v petícii," stojí v kardinálovom liste veriacim. Tým je vystihnutá podstata veci. Je nutné snažiť sa dosiahnuť prijateľné právne úpravy a vyžadovať ich plnenie. Štátnik hodný toho mena, ktorému ide o blaho ľudu, začne uvažovať, či svoj-

voľné vnucovanie blaha podľa ideologických predsudkov nie je "kontraproduktívne" pre štát a pre neho samého. Je -pravda- úlohou postihnutých, aby mu otvárali oči. "Povinnosť brániť sa proti nespravodlivosti je jeden zo základných kameňov mravnosti", napísal nám otec kardinál.

Pristúpme teraz k stručnému objasneniu niektorých podstatných hľadísk.

1. Vo svete neexistuje absolútna sloboda. Každý jedinec a spoločenský celok je obmedzený slobodou druhých. Neexistuje ani absolútna nesloboda. Sila ducha dokáže vzdorovať aj najkrutejšiemu násiliu.

2. Cirkev má právo na slobodu v rovnakej miere ako ostatné skupiny občanov. Rovnako ako tieto má voči štátu aj povinnosti. Cirkev ako občiansky útvar a kresťan ako občan podliehajú všeobecným štátnym normám; predpokladá sa, že sú spravodlivé, nie diskriminačné.

3. Ako súčasť spoločnosti má cirkev povinnosť a teda aj právo byť užitočná celku, najmä svojím špecifickým prínosom /duchovné hodnoty viery a morálky, výchova, charita, rodina, mier/. Vedenie štátu, ktoré jej v tom bráni, prevíňa sa proti celej spoločnosti. Kresťania nemajú rezignovať na svoje služby ani v ťažkých podmienkach. Aktívnou láskou k bližným premáhajú predsudky a nepriateľstvo.

4. Cirkev a kresťania majú aj povinnosť a právo čeliť zlu, ktoré škodí spoločnosti. To zahŕňa sebaobranu a obranu iných. K tomu náležia merať činy, metódy a systémy vlády mravnými normami a vyvodzovať dôsledky. Lahostajnosť ku zlu nie je ani kresťanská ani občianska čnosť.

5. V skorších storočiach preukazovala cirkev štátu a ľudu služby aj na svetskom poli: zdravotníctvo, školstvo, veda, umenie, poľnohospodárstvo, kultúra atď. To bolo dôvodom spojenia až prelínania duchovného a svetského prvku v stredovekej Európe. Cirkevné majetky boli vtedy nutné a funkčné, k všeobecnému prospechu. Postupne táto jej zástupná úloha skončila a cirkev je voľnejšia pre svoje vlastné poslanie. Došlo k zásadnému oddeleniu oblastí kompetencie, k odluke cirkvi od štátu.

6. Materiálna odluka znamená, že cirkev samostatne hospodári: z prostriedkov od veriacich hradí svoje osobné a vecné výdavky. Vlastní všetko potrebné. Je materiálne nezávislá na štáte; ten nemôže zasahovať do cirkevného života z tohto titulu. Treba doplniť, že ani oficiálna finančná podpora štátu sama o sebe nemusí so sebou nutne niesť obmedzenie slobody pôsobenia a vnútornej správy cirkvi, viď stav u nás za prvej republiky.

7. Právna odluka je zákonné vyjadrenie neutrality štátu voči cirkvi a jej pôsobeniu. Nemožno o nej hovoriť, keď štát spúta cirk svojimi normami či už ku svojej službe /césaropapizmus/ alebo so zámerom potlačiť ju.

8. Na úrovni súčasného civilizačného stupňa je možno správne riešenie vyjadriť formulou Slobodná cirkev v slobodnom štáte. Štát cirkev ani nepreferuje ani nepotlačuje. Cirkev rešpektuje občiansku autoritu a zachováva si vlastnú vo svojej oblasti. Štát plní svoje úlohy na vlastnú zodpovednosť, cirkev tiež. Štát nedegraduje cirkev na nástroj svojej politiky, cirkev odmieta "svetské rameno" ako nástroj svojho poslania. Slobodne sa stretávajú v spolupráci pre všeobecné dobro.

Začne aj u nás pohyb k normálnemu - aspoň normálnejšiemu - vzťahu štátu k cirkvi? Na túto otázku nám odpovie štát riadnym dialógom -alebo násilím. Avšak "násilie krízu nerieši, ale prehlbuje", čítame v liste otca kardinála katolíkom z 23.apríla 1988.

V Sovietskom zväze svitá, začala sa hovoriť pravda aj o stave náboženstva a pripravujú sa právne úpravy. Sovietsky zväz bol "náš vzor v časoch stalinského temna. Teraz už nie?